

veestnik

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 17. november 1972

Štev. 46 (1583)

OSTRA NOTA JUGOSLOVANSKE VLADE:

Odločen poziv Avstriji da se v sodelovanju z manjšinami loti popolnega reševanja člena 7

Vršilec dolžnosti zveznega sekretarja za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Jakša Petrič je — kakor smo na kratko poročali že v zadnji številki — prejšnji teden v sredo poklical v zvezni sekretariat avstrijskega veleposlanika dr. Alexandra Otta in mu izročil noto vlade SFR Jugoslavije za vlado republike Avstrije v zvezi z dogodki na Koroškem.

V svoji noti jugoslovanska vlada znova izraža globoko zaskrbljenost zaradi nadaljevanja in intenzivnosti protislovenske in protijugoslovanske kampanje, ki neposredno ogroža koristi slovenske narodnosti manjšine in predstavlja resno grožnjo nadaljnjemu razvoju jugoslovansko-avstrijskih odnosov.

Posebej jugoslovanska vlada v svoji noti ponovno ugotavlja, da je izvajanje določil 7. člena državne pogodbe oziroma zagotovitev pravic slovenski in hrvaški narodnostni manjšini v Avstriji, ki jih jamči ta pogodba, mednarodna obveznost republike Avstrije, ki ni izpolnjena niti po 17 letih veljavnosti državne pogodbe.

Nota omenja kontinuiteto uradnih posredovanj jugoslovanske vlade pri vladi Avstrije, naj izpolni svoje obveznosti do slovenske in hrvaške narodnostne manjšine, kar pa ni prineslo pozitivnega rezultata, ker se je kljub temu nadaljevala dejavnost šovinističnih in neonacističnih sil na Koroškem, ki je povzročila ozračje nestrpnosti in pritiska na slovensko narodnostno manjšino.

V tej zvezi jugoslovanska vlada posebej opozarja na šovinistično dejavnost organizacije „Kärntner

godbe onemogoči dejavnost tudi vsem organizacijam, ki se ukvarjajo s sovražnim delovanjem proti Jugoslaviji.

V noti je tudi poudarjeno, da je treba zakon o uvedbi dvojezičnih krajevnih napisov na Koroškem — čeprav nezadosten v smislu 3. odstavka 7. člena državne pogodbe — odločno uresničiti in s tem storiti pomemben korak v smeri hitrejšega in doslednejšega izpolnjevanja obveznosti iz drž. pogodbe. Pri tem jugoslovanska vlada izrecno poudarja, da bi vsakršna revizija tega zakona v škodo manjšine razvrednotila še to, kar je avstrijska vlada doslej napravila v korist manjšin.

Potem jugoslovanska vlada v svoji noti poudarja usmeritev Jugoslavije k dobrososedskim in prijateljskim stikom z Avstrijo, hkrati pa opozarja, da dogodki na Koroškem niso v skladu s takšno usmeritvijo in začenejo negativno odsevati na jugoslovansko-avstrijske odnose.

Zato vlada SFR Jugoslavije pričakuje,

- da se bo avstrijska vlada brez odlašanja lotila odločnih ukrepov za prenehanje takšne nacionalistične in šovinistične kampanje,

- da bo onemogočila delovanje organizacij, ki širijo nacionalno nestrpnost,

- da bo vztrajala pri doslednem uresničevanju zakona o dvojezičnih napisih in

- da se bo v dogovoru z manjšinami lotila popolnega in doslednega uresničevanja obveznosti, ki izhajajo iz 7. člena državne pogodbe.

Na koncu note jugoslovanska vlada opozarja avstrijsko vlado, da bo v primeru, če se položaj na Koroškem ne bo izboljšal in bodo ukrepi vlade ostali brez učinka, prisiljena storiti tudi druge korake za uresničitev pravic slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v skladu s 7. členom državne pogodbe, včevši obravnavanje tega vprašanja pri mednarodnih forumih.

Avstrijski veleposlanik v Jugoslaviji dr. Alexander Otto je ob prevzemu note poudaril interes Avstrije po ohranitvi dobrih stikov z Jugoslavijo.

O zadnji protislovenski in protijugoslovanski gonji na Koroškem oziroma v Avstriji je razpravljati tudi prezidij ZKJ na svoji seji na Brionih. Odobreni so bili vsi ukrepi, ki jih je doslej podvzel zvezni izvršni svet pri avstrijski vladi; hkrati pa so proučili potrebne nadaljnje korake za izpolnitev določil avstrijske državne pogodbe.

ZUNANJI MINISTER DR. KIRSCHSCHLÄGER:

Jugoslavija ima vso pravico zahtevati izpolnitev državne pogodbe

Ob koncu prejšnjega tedna je bival na Koroškem zunanji minister dr. Kirchschläger, ki je na „avstrijskih pogovorih“ v raznih krajih dežele zavzel stališče k vprašanju manjšine in izpolnjevanja določil državne pogodbe.

Njegov obisk na Koroškem je sovpadal z novimi koraki Jugoslavije v korist zaščite in pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Že pred odhodom s Dunaja je podal prvo izjavo v zvezi z jugoslovansko noto, toda to izjavo je moral potem na Koroškem temeljito popraviti in priznati, da ima Jugoslavija kot sopolisniska državne pogodbe vso pravico, da skrbí za izpolnitev določil te pogodbe, zato njena nota nikakor ne predstavlja vmešavanja v notranje zadeve Avstrije. Prav tako pa je minister Kirchschläger zelo previdno govoril tudi o tem, da bi bil člen 7 z zakonom o dvojezičnih napisih v celoti izveden, kajti dodal je, da po predvideni novelizaciji zakona tega ne more več zagotoviti. Očitno se je pri tem zavedal, da reševanje člena 7 še nikakor ni tako popolno in da bo treba marsikje še iskati rešitve, ki bodo odgovarjale črki in duhu državne pogodbe.

Sploh je minister Kirchschläger v svojih govorih s poudarkom opozarjal na dejstvo, da Avstrija z državno pogodbo ni dobila le svobode in suverenosti, marveč je morala prevzeti tudi določene obveznosti, med katere spada tudi člen 7. Poleg tega je vedno spet naglašal, da so z drž. pogodbo zagotovljene in zajamčene avstrijske meje, pri tem pa je še posebnega pomena pristop Jugoslavije k državnim pogodbam, kajti s tem je odpadel vsak vzrok za „tradicionalni strah“, ki vlada pri delu koroškega prebivalstva.

S to tako imenovano „koroško travmo“ je bil minister Kirchschläger konfrontiran tudi na svojih pogovorih, kjer so posamezni udeleženci ostali gluhi za mi-

nistrove argumente ter so ponavljali znane fraze o domovini v nevarnosti in zahtevali ugotavljanje manjšine kot pogoj za reševanje člena 7 državne pogodbe. Iz ust ministra pa niso slišali le zagotovil o varnosti meja, marveč tudi izjavo, da ugotavljanje manjšine ne pride v poštev, ker bi to privedlo do novega narodnostnega boja. Po njegovem mnenju bi tudi kakršnokoli drugo glasovanje o napisih konec konca pomenilo neke vrste ugotavljanja manjšine (na to, da ni možno šele naknadno glasovati o tem, ali bo Avstrija izpolnjevala obveznosti iz državne pogodbe ali ne, očitno ni pomislil — op. ured.).

Na razpravah, ki so sledile izvajanjem ministra Kirchschlägerja, je bilo slišati tudi marsikaj pozitivnega. Številni diskutanti so se odločno izrekli proti divjanju nacionalističnih krogov ter poudarjali, da ne more biti nobenega dvoma o tem, da mora Avstrija izpolniti vse svoje obveznosti iz državne pogodbe ter zagotoviti koroškim Slovincem takšne pogoje, da se bodo resnično počutili kot enakopravni deželani skupne domovine. Posebno zgovoren izraz take miselnosti je nedvomno bila izjava tistega udeleženca, ki je glede vzrokov in krivde za zadnje dogodke na Koroškem dejal: Krivi smo mi sami, ker nismo pripravljeno izpolniti tistega, kar vsebuje državna pogodba. Vendar mi mladi ne bomo dopuščali, da bi današnja blaginjo Avstrije ogrožalo nekaj tistih ljudi, ki niso premagali svoje lastne preteklosti!

Tudi deželni glavar Sima je govoril na socialističnih zborovanjih in tako na primer v Šmohoru ugotovil, da bo treba dolgotrajnih prizadevanj, da bo spet obnovljen ugled Koroške, ki je zaradi dogodkov okoli dvojezičnih napisov utrpel veliko škodo. V zvezi z jugoslovansko noto pa je deželni glavar poudaril: Če bomo naše probleme rešili sami, potem tudi ne bo več protestnih not.

TITO O DOGODKIH NA KOROŠKEM:

Ne moremo dovoliti da bi tako ravnali z našimi manjšinami

Jugoslovanski predsednik Tito je prejšnji teden obiskal nekatere kraje v SR Makedoniji ter v razgovorih in nagovorih zavzel stališče k raznim vprašanjem, ki se trenutno postavljajo pred Jugoslavijo in njene narode. V Skopju je govoril tudi o zunanje-političnih vprašanjih ter opozoril na velikanski ugled, ki si ga je pridobila Jugoslavija v mednarodni javnosti s svojo dosledno miroljubno politiko.

Predsednik Tito je dejal, da je Jugoslaviji po vojni kljub vsem težavam uspelo urediti svoje odnose skoraj z vsemi državami. Nato pa je poudaril:

Najprej smo pogledali okrog sebe, po svojih mejah, da bi tu ustvarili najboljše pogoje za sodelovanje. Tak je primer z Italijo, kjer milijoni in milijoni ljudi hodijo čez mejo z ene in druge strani, da fakrekoč meje niti ni.

„Tudi z Avstrijo smo želeli vse najboljše, z avstrijsko vlado smo navezali zelo dobre odnose. Žal pa so v Avstriji fašistični elementi, ki zdaj povzročajo hude skrbi ne samo našim manjšinam, marveč tudi Avstriji kot celoti. To obžalujemo, vendar ne moremo dovoliti, da bi tisti, ki so v naši deželi prelili toliko krvi — in to so fašisti — tako ravnali z našimi manjšinami.“

Napad na slovensko manjšino tudi napad na mednarodno skupnost

V zvezi z zadnjimi dogodki na Koroškem je Organizacija klubov OZN Slovenije sprejela protestno izjavo, v kateri poudarja:

Člani Organizacije klubov OZN Slovenije, organizacije, ki vključuje okrog 7000 mladih privrženecv ideje internacionalističnega humanizma, principov OZN in miroljubnega sožitja med narodi, ogorčeno protestira proti fašističnemu in terorističnemu divjanju na avstrijskem Koroškem, kateremu smo priča.

1. Ugotavljamo, da fašistično divjanje na avstrijskem Koroškem pomeni genocid, kršitev temeljnih načel, zapisanih v Ustanovni listini OZN in Splošni deklaraciji o člo-

vekovih pravicah ter kršitev vseh načel, ki jih v mednarodnih odnosih priznavajo civilizirani narodi. Poleg tega pa dovoljevanje takšnega početja s strani avstrijskih oblasti pomeni tudi kršitev obveznosti iz avstrijske državne pogodbe z dne 15. 5. 1955.

2. Divjanje fašističnih elementov je uperjeno zoper slovensko narodnostno manjšino, katere pravice so formalno zagotovljene s 7. členom avstrijske državne pogodbe. Flagrantno sta kršena zlasti 3. in 5. odstavek tega člena, ki določata pravice slovenske manjšine do topografskih imen in napisov v slovenskem jeziku ter dolžnost avstrijskih oblasti prepovedati in preprečiti dejavnost organizacij, ki ima za namen slovenskemu prebivalstvu odvzeti manjšinski značaj ali njegove manjšinske pravice.

3. Ugotavljamo tudi, da zadnji izpadi avstrijskih šovinistov niso zgolj napad na slovensko skupnost v Avstriji. Dejstvo, da so korenine tega divjanja v fašizmu, kar zgovorno potrjujejo fašistične metode pritiska na manjšino in fašistično poreklo ter preteklost protagonistov te gonje, daje celotnemu kompleksu zadnjih dogajanj na avstrijskem Koroškem širši pomen.

Principi in današnji sistem mednarodnih odnosov, katerih bistven sestavni del je Organizacija Združenih narodov, so nastali na temelju zmage naprednih sil nad fašizmom v II. svetovni vojni. Zato je fašistični napad na slovensko manjšino, ki je zajel že zastrašujoče dimenzije, tudi napad na mednarodno skupnost in Organizacijo Združenih narodov. Posebno obelježe daje temu fašističnemu divjanju dejstvo, da republika Avstrija ni poskrbela za dosledno izkoreninjenje fašističnih elementov na svojem ozemlju, čeprav je k temu obvezana med drugim tudi z 9. členom avstrijske državne pogodbe. Ta člen v svojem 1. odstavku zavezuje avstrijske oblasti, da eliminirajo vse politične, vojaške in polvojaške organizacije, priključene

(NADALJEVANJE NA 5. STRANI)

Slovenska predstavnik

PRI VELEPOSŁANIKU SFRJ

Predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joško Tischler sta v ponedeljek obiskala jugoslovanskega veleposlanika na Dunaju Mitjo Vošnjaka ter ga seznanila z najnovejšim razvojem stanja na Koroškem. Med drugim sta ga obvestila, da je na Koroškem prišlo do nadaljnje razširitve nacionalističnih in šovinističnih akcij proti Slovincem, ki se te dni manifestirajo v množičnem zbiranju podpisov za referendum o ugotavljanju manjšine.

Predstavnika obeh slovenskih organizacij sta veleposlaniku Vošnjaku prikazala svoja stališča glede internacionalnih aspektov napore za preprečevanje nacionalističnih izpadov in za zagotovitev pravic, ki jih Slovincem na Koroškem jamči člen 7 državne pogodbe. Hkrati pa sta izrazila narodom Jugoslavije in jugoslovanski vladi zahvalo za sedanjost odločno podporo koroškim Slovincem.

Heimatsdienst", ki si prizadeva poglobiti nestrpnost med nemško govorečim prebivalstvom in slovensko narodnostno manjšino ter z nasilnimi akcijami prisiliti avstrijsko vlado, naj ne izpolni obveznosti iz 7. člena državne pogodbe in slovenski narodnostni manjšini odvzame njene manjšinske pravice. Zaradi teh razlogov je vlada SFRJ znova zahtevala od vlade republike Avstrije, naj na podlagi 7. člena državne pogodbe prepove takšno dejavnost Kärntner Heimatsdienta in na podlagi 9. člena državne po-

„MESTNI POGOVORI“ O MANJŠINI

nič niso prispevali k reševanju manjšinskega vprašanja

Tokratnih mestnih pogovorov so se udeležili deželni glavar in predstavniki treh v deželni zbor zastopanih strank SPO, ÖVP in FPÖ, nadalje zastopniki obeh osrednjih slovenskih organizacij ZSO in NskS, župani južnokoroških občin, za katere velja zakon o dvojezičnih napisih, zastopniki koroškega tiska in zastopniki tako imenovanih domovinskih organizacij. Že ta sestav je pričal o spretni „režiji“ tistih, ki so imeli namen, da bi zmanevirali Slovence v neposredno konfrontacijo s Heimatdienstom in tako „dokazali“ svojo teorijo o ekstremistih na obeh straneh, medtem ko si velika večina želi samo miru in sožitja.

Zato je razumljivo, da je bilo s strani Slovencev že takoj uvodoma naglašeno, da Heimatdienst in druge podobne organizacije ne morejo biti partner pri reševanju manjšinskega vprašanja, marveč je to avstrijska vlada kot predstavnica države, ki je podpisala državno pogodbo. Odločno je bila zavrnjena zahteva po ugotavljanju manjšine, ker takega ugotavljanja državna pogodba nikjer ne predvideva, kar priznavajo tudi vodilni avstrijski državniki. Prav tako je bilo poudarjeno, da argumenti o ogroženosti mediji nimajo nobene osnove, nasprotno je enakopravnost obmejnega prebivalstva najboljše jamstvo za mejo. Navedeni so bili konkretni primeri zapostavljanja koroških Slovencev in zlasti njihovih gospodarskih ustanov; sicer pa vlada na Koroškem družbeni pritisk, kajti kdor je voljan, da se asimilira, bo poplačan s priznanjem „heimattreu“, kdor pa hoče ostati zvest svojemu narodu in jeziku, po tej praksi avtomatično postane „nezanesljiv“ in manjvreden deželan. V tej smeri je treba videti tudi problem tako imenovanih vindišarjev, saj gre le za slovensko narečje in torej tudi ne more biti posebne vindišarske narodnostne skupnosti. Jasno pa je bilo tudi povedano, da ne gre samo za vprašanje dvojezičnih napisov, marveč so odprta tudi še druga vprašanja, ki jih bo treba rešiti v smislu določil člena 7 državne pogodbe.

Izvajanja drugih diskutantov so — kakor že povedano — obsegala v glavnem že znana stališča. Na socialistični strani je bilo zelo jasno opozorjeno na stare dolge in obveznosti, ki jih ima Avstrija do manjšine, prav tako pa tudi nakazane vse težave, s katerimi se je treba spoprijeti pri reševanju teh vprašanj. Tudi govorniki SPO so ugotavljali, da je slovenska manjšina izpostavljena očitni diskriminaciji, ki se začne že pri kate-

gorizaciji na domovini zveste in druge Korošce. Bilo pa je tudi poudarjeno, da dogodkov zadnjih tednov pravzaprav niso izzvali napisi, marveč so ti dogodki posledica odnosa do manjšine. Ravno v tem odnosu pa mora priti do temeljne spremembe, ker le tedaj, če se bo lahko vsak Korošec počutil resnično doma v tej deželi, bo ustvarjeno ozračje pravega sožitja.

Bisvreno drugače so izzvenele izjave ÖVP-jevskih govornikov, ki so tudi to priložnost izkoristili, da na hrbtu manjšine delajo svoje

V torek zvečer so bili v avstrijski televiziji spet „mestni pogovori“, ki so jih tokrat prenašali iz Celovca, kajti posvečeni so bili manjšinskemu vprašanju. Kdor je od teh razgovorov pričakoval kakršenkoli prispevek k reševanju manjšinske problematike, je mogel biti po skoraj štiriurni razpravi samo razočaran. Dolgovezna diskusija, ki jo je vodil direktor avstrijske televizije dr. Zilk, namreč v ničemer ni privedla do ugotovitev ali zaključkov, ki bi olajšali nadaljnje obravnavanje in reševanje vseh odprtih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Nasprotno: celotna diskusija je izzvenela v ponavljanje že znanih in — kakor vse kaže — tudi precej trdnih „zacementiranih“ stališč in nasprotij, ki so že doslej predstavljala glavno oviro za znosno in predvsem spoznamno reševanje tega problema.

strankarsko-politične obračune s socialistično stranko. Slišati je bilo o „zgodovinskem strahu“ koroškega prebivalstva, ki da je bil tudi povod za akcije proti napisom. Le-teh naj bi ne obnavljali, preden zakon ne bo spremenjen, sicer pa je treba na kakšen način ugotoviti številčno moč manjšine oziroma vprašati „prizadete“, ker samo na taki podlagi je mogoče rešiti vprašanja državne pogodbe.

Posebno ostre so bile tozadevne zahteve govornikov FPÖ, katerih izvajanja so se edinstveno ujemale s stališči Heimatdiensta in Abwehrkämpferbunda — ugotavljanje manjšine je edino zveličavno sredstvo. Sicer pa se nepoučeni gledalec oddaje verjetno ni mogel načuditi, kakšne prijatelje

imamo koroški Slovenci v teh krogih, saj nimajo ničesar proti nam, dati nam hočejo vse in najširše pravice; so odločno proti vsakemu nasilju, vendar razumno akcije proti dvojezičnim napisom itd. Ampak v isti sapi spet očitki o grozotah nad domovini zvestim prebivalstvom leta 1945, o polvarjanju dejstev glede številčne moči manjšine, o hujšanju slovenskega tiska tu in onstran meje, o „nerazumljivem“ koraku Slovencev, da rešitve niso iskali doma, marveč so šli po pomoč v tuzemstvo...

Torej sama znana stališča, že nešteto obrabljene fraze, sumničenja in podtikavanja, kratka vse tisto, kar se na Koroškem dogaja dan za dnem; tisto, kar za določene kroge na Koroškem velja za posebno zaslužno domovinsko delo; tisto, kar razpihuje narodnostne strasti in ustvarja „travmo“ koroškega prebivalstva. Ali z drugimi besedami: slišati je bilo pestro paleto vsega tistega, kar daje vsebino in pobudo za gonjo proti Slovincem in njihovim pravicam, toda spretno ogrnjeno s plaščem navidezne demokratičnosti — saj so vendar vsi prijatelji Slovencev in jim hočejo samo dobro. Prav tako v plašč te čudne koroške demokratičnosti ogrnjena pa se je pokazala tudi vsa narodna in človeška tragika vindišarstva, segajoč od vprašanja vindišarskemu predsedniku, zakaj ne ljubi svoje materine besede, pa tja do izpovedi ledinškega župana, da je bil njegov praded odlikovan s „koroškim križcem“, njegov ded in oče sta se borila za „jugoslovansko Koroško“, sam pa je bil leta 1942 izseljen, vendar se bo vedno priznaval k nemški narodnosti.

Za koroško javnost torkova diskusija gotovo ni prinesla nič novega, pa tudi v širši javnosti si na podlagi tega razgovora nihče ne bo mogel napraviti bolj jasne slike o bistvu manjšinskega problema na Koroškem. Pač pa bo zdaj marsikdo izven Koroške lažje razumel, kaj pomeni in kaj predstavlja tisti koroški patriotizem, ki so ga prav krogi, ki najbolj kričijo o domovinski zvestobi, potisnili na raven malomeščanskega provincializma in z nacistično ideologijo prepojenega šovinizma.

Iz tega vidika je treba gledati tudi zaključek diskusije s pesmijo, katera je take čudne koroške patriote spremljala na njihovih pohodih proti dvojezičnim napisom in ki so jo zlorabljali tedaj, ko so pred celovsko delavsko zbornico avstrijskega kanclerja psovali z „židovsko svinjo“.

Morda zato, ker nekateri bolj vplivni mediji v Avstriji, na primer televizija, ugotavljajo nekaj drugega — da Slovenija nikakor ni indiferentna do koroškega vprašanja.

Se več, vprašanje koroških Slovencev in Gradiščancev je stvar cele Jugoslavije in preskusni kamen nadaljnega razvoja avstrijsko-jugoslovanskih odnosov.

Jugoslavija je bila doslej več kot strpna, čeprav je od leta 1959 stanovito opozarjala na to temeljno dejstvo. Kancler Kreisky je zdaj povedal, da je državno pogodbo s sedmim členom vred pozdravila vsa Avstrija. Cela zgodovina izvajanja ne le 7. člena, ampak državne pogodbe sploh, pa dokazuje, da najbrž ni čisto tako, da je marsikomu v Avstriji, ki ni uredil vsega s svojo vestjo, vse skupaj trn v peti.

Zdaj je tu jugoslovanska nota in vprašanje državne pogodbe in s tem manjšin v Avstriji je pred svetovno javnostjo. Na vrata palače na Ballhausplatzu trka sedemnajst let staro vprašanje, na katerega mora dati odgovor Avstrija, ki ga je tudi sprožila. In nihče na Dunaju, v Celovcu, v Gradcu, v Železnem ali kje drugje naj ne misli, da se lahko temu odgovoru ogne.

Jaka Stular
Delo, Ljubljana, 10. 11. 1972

POŠIROKEM SVETU

NEW YORK — Metode, ki spominjajo na tako imenovani „Divji zahod“, so v Ameriki vedno bolj na dnevnem redu ter so divjanju raznih nestrpnosti izpostavljeni zlasti tudi predstavniki tujih držav. Tako je do napada takih „neznanih storilcev“ prišlo prejšnji teden tudi v newyorškem hotelu, kjer ima svoje začasno stanovanje predsednik letošnjega zasedanja glavne skupščine OZN, pomočnik poljskega zunanjega ministra Trepczynsky. Medtem ko je bil predsednik glavne skupščine OZN na sprejemu, ki ga je priredil glavni tajnik OZN Waldheim, so „neznanji“ opustošili njegovo stanovanje. V tej zvezi sovjetska tiskovna agencija poudarila, da v New Yorku ni niti najbolj elementarnih pogojev za normalno delo in varnost tujih predstavnikov.

BUKAREŠTA — Italijanski zunanji minister Medici je bil na uradnem obisku v Romuniji, kjer je imel razgovore predvsem z romunskim zunanjim ministrom Macovescujem. V skupnem sporočilu, ki je bilo objavljeno ob koncu obiska, je rečeno, da sta se ministra zavzela za stabilizacijo razmer na Balkanu in v Sredozemlju. Strinja se, da je v Evropi prišlo do popuščanja napetosti, hkrati pa sta poudarila velik pomen predvidene evropske konference o varnosti. Končno sta ministra tudi ugovarila, da se sodelovanje med Romunijo in Italijo ugodno razvija na podlagi sporazuma za sodelovanje. V sporočilu je tudi povedano, da bo romunski predsednik Nicolae Ceausescu obiskal Italijo.

MOSKVA — List sovjetske armade „Krasnaja zvezda“ je zelo ostro kritiziral ameriško vlado, da zavlačuje sporazum o premirju v Vietnamu. Omenjeni list piše, da odlaganje podpisa sporazuma o premirju v Vietnamu „ogroža že doseženi sporazum in odpira nevarnost, da se bo vojna zavlekla za nedoločen čas“. List dodaja, da skuša napadalec zlomiti voljo in junaštvo vietnamskega naroda in izsiliti koncesije za Saigon. Kakor znano, je bil med Ameriko in Severnim Vietnamom že dosežen načelen sporazum o premirju, katerega pa Amerika noče podpisati, ker temu nasprotuje protiljudski režim v Saigonu, kateremu seveda ne gre v račun, da bi narodnoosvobodilno gibanje soodločalo o bodoči usodi vietnamskega ljudstva.

LJUBLJANA — Znana slovenska založba Mladinska knjiga v Ljubljani je prejšnji teden podelila letošnje Levstikove nagrade za najboljša dosežke na področju mladinske književnosti v letu 1971. Letošnji nagrajenci so: Ivo Šubic za izvirne risbe v knjigi Ferda Godine „Kos rženega kruha“, Lojze Zupanc za izvirno mladinsko leposlovno delo „Zlato pod Blegošem“, Luc Menaše za izvirno poljudnoznanstveno delo „Evropski umetnostno zgodovinski leksikon“ in Janez Bitenc za pesmarico „Ciciban poje“.

NEW YORK — Vse kaže, da bosta obe nemški državi, zdaj ko sta normalizirali medsebojne odnose, sprejeti v OZN, čim bodo to dovoljevale proceduralne okoliščine, ker drugih ovir menda ni več. Na sedežu svetovne organizacije prevladuje mnenje, da bo do sprejema obeh Nemčij prišlo že na prihodnjem zasedanju glavne skupščine OZN, ki se bo začelo septembra prihodnje leto. Predstavniki socialističnih dežel pa ne izključujejo možnosti, da pride zaradi tega do izrednega zasedanja glavne skupščine, če bi bilo sedanje zasedanje prekinjeno in bi ga nadaljevali po novem letu.

SAIGON — Ameriška letala kljub obljubam, da bo prišlo do premirja, nadaljujejo bombardiranje ciljev v obeh delih Vietnamu. Poleg tega Amerika zdaj zelo naglo in množično dopolnjuje oborožitev južnovietnamske vladne vojske ter je v ta namen vzpostavila „zračni most“, preko katerega skoraj neprekinjeno pošiljajo orožje in drugo vojaško opremo v Južni Vietnam in v Kambodžo, da bi tako okrepili boj proti narodnoosvobodilnemu gibanju v Iidokini.

LJUBLJANA — V Sloveniji je trenutno v teku postopek, ki ga predvideva ustava za izvolitev novega predsednika izvršnega sveta. Izvršni odbor republiške konference SZDL je sklenil, da za možnega kandidata predlaga Andreja Marince, sedanjega sekretarja sekretariata CK ZK Slovenije. Po razpravah in sklepanju v občinskih forumih bo republiška konferenca SZDL predvidoma jutri dokončno sklepala o kandidatu za predsednika izvršnega sveta, nakar bo predlog obrazloženo predstavljal slovenske skupščine.

TOKIO — Japonski zunanji minister Masajosi Chira je izjavil, da bodo v začetku prihodnjega leta v Peking udrli japonsko predstavništvo, hkrati pa naj bi v Tokiu ustanovili kitajsko predstavništvo. Že prejšnji mesec se je v Peking mudila japonska delegacija, da bi opravila vse potrebne v zvezi z novima veleposlaništvoma.

Ko zaključujemo redakcijo današnje številke Dela, še nimamo na voljo obvestil, kako je na noto izvršnega sveta SFRJ o stanju slovenske (in hrvatske) manjšine v Avstriji reagirala dunajska vlada in kako jo je sprejelo „javno mnenje“, razen kratke izjave avstrijskega ministra Kirchschlägerja. Ta pojem bi morali namreč nekoliko natančneje označiti, to pa zaradi tega, ker ga v imenu resničnega javnega mnenja v zadnjem času določeni krogi v Avstriji in ne le tam, temveč cela evropska reakcija, skuša obrniti po svoje in za svoje namene. Med drugim zoper vse napredne pobude, ki naj bi pripomogle, da bi na naši celini (vsaj tu) obvladali nasilje, politiko moči nadvlade in napadalnosti, kot je rekel naš zastopnik na 17. zasedanju generalne konference UNESCO v Helsinkih, ko je omenil nasilje zoper slovensko manjšino na avstrijskem Koroškem.

„Vojna zaradi krajevnih napisov“ je dobila tak odmev po Evropi, da ga niti Dunaj ni mogel preslišati, čeprav bi ga kot vse kaže zelo rad — hkrati pa obrnil ugled Avstrije kot vzorca demokratske države. Sicer kancler Kreisky in politiki vseh drugih strank in pa javna občila vprašanja slovenske manjšine ne bi posvečala toliko časa in prostora.

Druga stvar je seveda, s kakšnim namenom in s kolikšnim uspehom.

Resnično se je treba zamisliti nad mnenjem urednika „Vorarlberger Nachrichten“, dr. Ortnerja, če se je v televizijskem pogovoru z zveznim kanclerjem minulo nedeljo čudil, kako da je reakcija zaradi dvojezičnih napisov na Koroškem tako huda, torej v Avstriji, ki se hoče razviti v so-

ločnosti, na umiku pred nemško-nacionalnimi skrajneži, da gre — volitve se bližajo! — za umazane dogovore, ki jim v avstrijskem političnem žargonu pravijo tudi „barantanje za krave“, za dogovarjanje na račun koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Zato ni čudno, če sta obe slovenski organizaciji na Koroškem postavili za svojo udeležbo na pogovorih z

vlado odločne in jasne pogoje, zlasti pa tega, da s hajmatdinstovci ne bodo sedli za isto mizo. Svojo kritiko manjšinske politike Dunaja so povedali tudi gradiščanski Hrvati.

Ta umik skušajo nekateri — k sreči ne vsi — ustvarjalci javnega mnenja v Avstriji prikriti s temačnimi zgodbami o prihodnosti matične države koroških Slovencev. „Volkszeitung“, glasilo avstrijske ljudske stranke (ÖVP) se je ob zasedanju CK ZK Slovenije povzpelo do ugotovitve, da bojdja Slovenci razmišljajo o odcepitvi od Jugoslavije, ugledna „Die Presse“ pa v obširnem članku ugotavlja, da se na tej strani meje menda bolj zanimamo za cene kot za koroške Slovence...

NOTI NA ROB

dobno evropsko deželo. „V moderni Avstriji pa je treba ravnati sodobno tudi z manjšinami,“ je dejal.

Ali so te sile — ne le v Avstriji, kot smo rekli — res tako močne in vplivne, da je šef avstrijske vlade v 24 urah, od ponedeljka do torka, dvakrat spremenil svoje mnenje o dvojezičnih napisih, da kani sprejeti v mešano komisijo za reševanje manjšinskega vprašanja tudi zastopniki „vindišarjev“, to pa pomeni Heimatdienst, da dela razliko med Slovenci in Hrvati in da celo govori, naj bi se ta komisija (če se bo sploh kdaj zbrala) posvetila tudi vprašanju ugotavljanja manjšine?

Vse kaže, da je dunajska vlada ki je napovedovala toliko od-

PODOBNA USODA DRUŽI SLOVENCE V AVSTRIJI IN ITALIJI

Skupen boj za uveljavitev vseh narodnostnih pravic

V nadaljevanju stalnih stikov sta se dne 10. novembra 1972 sestali v Celovcu delegaciji odborov Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz dežele Furlanije-Juljske krajine, da si izmenjata izkušnje in skladno nastopata.

Podobna usoda družijo slovenski narodnostni skupnosti v Avstriji in Italiji. Slovenci v obeh državah ne uživajo enakopravnosti in ni zagotovljen njihov narodnostni obstoj z učinkovitimi zaščitnimi zakoni, čeprav jim zaščito zagotavljata avstrijska državna in senžermenska pogodba, ki sta sestavni del ustave republike Avstrije, oziroma republike Italije in spomenica o soglasju.

Slovenci v Avstriji in Italiji se morajo 27 let po zmagi nad nacifašizmom, ki jih je skupaj z ostalim slovenskim narodom obsodil na smrt, še vedno boriti za golo narodnostno življenje.

Republika Italija ravna s Slovenci, ki so v okviru njenih meja, drugače kakor z južnoitalijskimi Nemci. Dočim je le-tim dala široko avtonomijo in jih je zaščitila do visoke stopnje, je za Slovence doslej sprejela le šolski zakon, ki je pomanjkljiv in ima veljavo samo za tržaško in goriško pokrajino, ne pa tudi za videmsko pokrajino. Nobena druga pravica slovenske narodnostne skupnosti ni uzakonjena in spomenica o soglasju, ki velja samo za tržaške Slovence, nima notranje zakonske moči.

Dežela Furlanija-Juljska krajina sprejema le obrobne ukrepe v korist Slovencev, prav tako se le via facti priznavajo posamezne pravice v tržaški in goriški pokrajini ter v okoliških, pretežno slovenskih občinah okrog Trsta in Gorice.

Delavske stranke so zvest in aktiven zaveznik Slovencev v boju za njihove pravice. V zadnjih letih kažejo tudi vodilni deli vladajočih strank razumevanje za slovenske zadeve, toda učinki so daleč za pričakovani.

Predvsem ni beneškim Slovincem še priznan status narodnostne manjšine in ne uživajo zaradi tega najmanjše narodnostne pravice. Kljub temu, da ti krogi govorijo, kako je koristna prisotnost Slovencev, ki da

bogatijo okolje, ni nobenega ukrepa oblasti, da bi v samem Trstu in Gorici to bogastvo navzven tudi poudarili. Nimajo razumevanja za sprejetje globalnega zaščitnega zakona v prid Slovencev, kar bi bil dokaz iskrene želje po njihovi ohranitvi. Nobenega namera ni, da bi onemogočili delovanje fašističnim ostankom, ki poleg svoje npravi ne skrivajo tudi protislovenske mrznje.

SKGZ se bo trudila, da se skupni akcijski nastopi vseh Slovencev, ki so bili zaradi dvojnih volitev začasno prekinjeni, takoj obnovijo. Vsem Slovincem v Juljski krajini je jasno,

že vseh zahtev in prizadevanj v korist slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. V tej spomenici so koroški Slovenci kot neposredno prizadeti s čutom resnosti in odgovornosti utemeljeno interpretirali člen 7 državne pogodbe in iznesli vladi konstruktivne predloge, kako se naj rešijo ta določila državne pogodbe.

Republika Avstrija je v izvajanju manjšinskih določil državne pogodbe doslej leta 1959 sklenila tako imenovani manjšinski šolski zakon in manjšinski zakon o sodnem jeziku ter letošnje leto zakon o dvo-

pri vseh kontaktnih razgovorih dosledno izražali svojo pripravljenost za sporazumno in znošno rešitev odprtih vprašanj, hkrati pa opozarjali tudi na neumestnost in nevarnost zavlačevanja in zamudnega reševanja.

Že ob dogodkih okoli proslave 50-letnice plebiscita pa se je pokazalo, da se nemške nacionalistične sile spet zbirajo s ciljem preprečitve sleherne rešitve v korist obstoja in razvoja slovenske narodnostne skupnosti. Zahteva po likvidaciji slovenskega ljudstva na Koroškem v „Ruf der Heimat“ pa je bila tudi

izvajanju člena 7 državne pogodbe.

S poznano reakcijo združenih nacionalističnih sil pod vodstvom „Kärntner Heimatdiensta“ na ta ukrep vlade in z njihovimi nasilnimi akcijami proti pravicam koroške slovenske narodnostne skupnosti pa je nastal nov, odločilen trenutek za koroške Slovence, ki mora pomeniti resen začetek doslednega izvajanja državne pogodbe.

Slovenci so v nedavni preteklosti znali primerno odgovoriti tistim, ki so sklenili, da jih uničijo. V teh slavnih dejanjih, v obsodbi nacionalizma, ki jo je ob koroških dogodkih izrekel svet, in v solidarnosti matičnega in vseh ostalih jugoslovanskih narodov bodo koroški Slovenci črpali moč, da svojo narodnostno pripadnost prav danes še bolj manifestirajo in dokažejo, da se ne bodo pustili ustraševati. Naslonitev na demokratične sile Avstrije in njihova zgodovinska odgovornost v tem trenutku bosta močan prispevek k uresničitvi popolne zaščite slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

ZSO in SKGZ ugotavljata, da je bilo ob eskalaciji nemškega nacionalizma in nasilja nujno, da sta obe osrednji slovenski koroški organizaciji zaprosili SFR Jugoslavijo kot državo matičnega naroda in sopolisnico avstrijske državne pogodbe, naj na mednarodni ravni ukrene vse, kar je potrebno, da bo Avstrija zagotovila izvajanje 7. člena. Zato obe Zvezi z zadoščenjem pozdravljata odločno stališče predstavniških organov Slovenije in Jugoslavije.

Internacionalizacija koroškega problema mora dokončno uresničiti izvajanje duha in črke državne pogodbe v vseh njenih členih in v vseh podrobnostih, kar narekuje koroškemu Slovincem in vsem pristojnim in odgovornim za dokončno rešitev odprtih vprašanj člena 7, v tem času pa jugoslovanski vladi v smislu njenih slovesnih izjav ob pristopu k avstrijski državni pogodbi in njeni ratifikaciji še posebej, da ne sprejemajo polovičnih rešitev, ampak da vztrajajo, naj se državna pogodba v vsej vsebini in v celotnem obsegu uresniči.

Celovec, 10. 11. 1972.

Prejšnji teden v petek popoldne sta se na sedežu ZSO v Celovcu sestali delegaciji Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta; delegacijo ZSO je vodil predsednik dr. Franci Zwitter in delegacijo SKGZ predsednik Boris Race.

Predstavniki obeh osrednjih organizacij zamejskih Slovencev so razpravljali o položaju in problematiki slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji-Juljski krajini in na Koroškem. Glavni predmet razgovorov pa je bil položaj koroških Slovencev po brutalnem izbruhu nemškega nacionalizma in popuščanju avstrijskih oblasti. O stopnjevanju protislovenske dejavnosti je obširno poročal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, medtem ko je predsednik SKGZ Boris Race ponovno izrazil vso solidarnost Slovencev v Italiji s koroškimi Slovenci. Predsednik ZSO se je zahvalil za izraze solidarnosti, ki so močna opora slovenski narodnostni skupnosti v teh odločilnih časih. Pri tem je posebej naglasil tudi zadovoljstvo koroških Slovencev zaradi odločnega nastopa skupščine in vlade SR Slovenije ter zvezne skupščine in vlade SFR Jugoslavije, kakor izrazov solidarnosti vseh jugoslovanskih narodov in republik.

Na podlagi izmenjave mnenj in izkušenj so se predstavniki obeh osrednjih organizacij dogovorili o oblikah in programu nadaljnjega, še bolj tesnega sodelovanja in boja za dosego pravic slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in Avstriji.

Po seji so se člani obeh delegacij na večerji srečali in si izmenjali misli tudi s predsednikom Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joškom Tischlerjem.

Predstavniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz dežele Furlanije-Juljske krajine so na svojem sestanku v Celovcu sklenili skupno izjavo, ki jo v celoti objavljamo.

da bo samo enotna fronta Slovencev ob podpori demokratičnih sil italijanske družbe odločilno prispevala k uresničitvi zaščitnih zakonov, ki bodo lahko zagotovili bodočnost slovenske narodnostne skupnosti. Obenem se bo SKGZ še bolj angažirala v boju proti fašističnim ostankom.

Koroški Slovenci so kljub politični in svetovnonazorni diferenciaciji, ki se izraža v obeh osrednjih organizacijah, iz trpkih zgodovinskih izkušenj spoznali, da sta za uresničitve in uveljavitev narodnostnih pravic potrebni enotnost in skupnost vseh narodnih sil. Sad tega spoznanja je skupna Spomenica koroških Slovencev z dne 11. 10. 1955, ki je slej ko prej osnova in izhodi-

jezičnih topografskih označbah in napisih. Mimo teh zakonov je druga določila člena 7 poskušala rešiti z navadnimi odredbami odnosno navodili podrejenim oblastem, ki pa so pravno dvomljiva in nikakor ne pomenijo rešitve predmetnih določil.

Koroški Slovenci poudarjajo, da pri nobenem teh zakonov niso mogli sodelovati niti vlada in zakonodajalec nista upoštevala njihovih številnih konkretnih predlogov za rešitev teh vprašanj. Zato tudi niso dali k nobenemu zakonu svojega soglasja in pristanka.

Kljub temu so v prepričanju, da bo vlada končno pristopila do resnega reševanja odprtih vprašanj, vedno znova v številnih vlogah in

za koroške Slovence fanal, da ne morejo več potrpežljivo čakati in verovati lepim obljubam.

Zato je razumljivo, da je zlasti koroška slovenska mladina začela vsebolj odločno zahtevati pravice in uresničitve vseh določil člena 7 državne pogodbe. Ta aktivnost mladine, ki je opozorila tudi mednarodno javnost na nerešena vprašanja na Koroškem, po eni strani in nova politična situacija po volitvah leta 1970, ki je onemogočila izbegavanje odgovornosti dežele na zvezno vlado in obratno zveze na deželo, po drugi strani sta očitno privedli do tega, da je letos z zakonom o dvojezičnih topografskih označbah in napisih prišlo do nadaljnjega skromnega koraka v

Porinil je puško predse in pomeril. Konica v daljnogledu se je dvignila iz cvetočih trav in se prilepila na roko, lezla kot senca na vrat in se ustavila ob ušesu. V vrlinec pokov je odjeknil strel. Glava je klonila in truplo je zdrknilo v zaklon.

„Ničesar ni več moč spremeniti. Ničesar...“

Desetar je še zmeraj streljal, niti ozrl se ni na Naca. Krogle so kopale prst okrog njega in najbrž se ni maral razburjati, ker se je Naca bal in je vedel, da nerad dviga glavo čez rob, kadar krogle tenko žvižgajo.

„Naj si misli, kar hoče!“

Obšlo ga je grenko zadovoljstvo. Po isti poti se je privlekel nazaj. Ane ni bilo v zaklonu — nedaleč stran je s Travnikarjevim obvezovala borca, ki ga je zadel drobci mine.

Ko se je Ana vrnila, je Vojko ležal na hrbtu in gledal v nebo, kjer se je na vrhu gore ustavil v svitu zahajajočega sonca bel oblak. Na čelu je imel nekaj kapljic potu, poteze ostre in v očeh nekaj hladnega, kar je opazila včasih tudi pri Primožu. Na prsobranu je ležala puška, namerjena v dolino.

Vedela je, da se je nekaj zgodilo. Slutila je kaj, toda ni hotela vprašati. Vojko je premaknil oči in se zastrmel vanjo. Takega pogleda ni prenesla. Zamijala je. Potem se je sklonila in ga nežno pobožala po roki in po licih ter mu otrla hladne kaplje s čela, sama ni vedela zakaj.

Čez nekaj časa je suho dejal:

„Prekleto sekajo Nemci po drugem vadu!“

„Saj bo kmalu noč, Vojko. Bodi pri meni. Strah me je... Bojim se noči...“

„Ničesar se ne boj, dokler boš z mano!“

Dolgo jo je gledal, kot včasih Primož. Zdela se mu je nepopisno lepa; toda bila mu je kot cvet, kot drevo in

zvezde — nobenega poželenja ni vzbudila v njem, samo rahlo začudenje.

Z mrakom je streljanje utihnilo. V grapi pa je znova vzplamtelo kot vulkan, ki se ne more umiriti.

Orlov je sklenil, da bo umaknil bataljon na nočne položaje. Za vsak primer se je hotel izogniti presenečenju. Še pred mrakom mu je Jelen, ki ni vedel za njegovo odločitev, sporočil, da je padel Nac. Misli je, da ga bo s tem razveselil, kakor bi ga z novico, da je padel Gaber. Pa se je zmotil.

Orlov je precej pridivjal na položaj. Nac, njegov adut, s katerim bi se lahko povzpela še stopnico više, je ležal na dnu zaklona bled, mrtev. Iz prestreljenih senc mu je prilezlo na obraz le nekaj kapljic krvi. Orlov se je prepaden sklonil k njemu, ga preobrnil in vprašal Jelena:

„Ali se je komisar Gorazd kaj mudil v bližini vašega voda?“

Jelen je osupnil.

„Kdo?“ Ko da ne bi bil prav razumel.

„Gorazd.“

„Zakaj pa ta?“

„No, pa kdo drug!“

„Nihče. Zakaj pa sprašuješ?“

„Ja hudiča, ali si slep ali kaj? Ali ne vidiš, da je ustrelen od zadaj, s strani?“

„To pa ni nič čudnega, tovariš Orlov. Njegova glava je v vsaki bitki rajši gledala nazaj kot naprej. Dobro je zadel. En problematičen tip manj v mojem vadu,“ je odvrnil Jelen.

Orlov se je rahlo dvignil in se razgledal na vse strani. Povsod goličava. Nikjer mesta, kjer bi človek lahko streljal iz primerne bližine.

„Zelo hladni razumi obvladujejo in vodi strasti in nagoni tega fanta, ki živi bolj zase kot za druge, čeprav so ga postavili za komisarja,“ si je mislila Ana, ko je izginil v grmovju.

Skozi gozd se je Vojko priplazil na okrajek, s katerega je zagledal nekako dvesto petdeset metrov pod seboj položaje Jelenovega voda pod ognjem nemškega orožja. Oberoč je razprostrl veje grmovja, ki ga je zakrivalo, in se oprl na komolce. Kmalu je uzel v zrku daljnogleda veliko, oglati Nacevo glavo in del hrbta. Pomaknjen je bil v zaklon, iz katerega je nabijal njegov desetar.

„Da bi se zmotil? Ne. Tako oglate buče ni v vsem bataljonu.“

Potegnil se je še malo naprej, snel nahrbtnik in položil nanj puško. Ozrl se je naokrog. Povsod je hrumela borba. Vse, kar je bilo na položajih, je bilo usmerjeno v dolino. Na desni in levi je bilo grmovje. Bledo sonce je božalo z zadnjimi prameni macesne, skale in košenice grape.

„Če sem se zmotil, naj mi bo oproščeno. Mislim sem dobro. Če sem zaupal prevarantu, naj me vzame hudič z njim vred. Če me občutek in razum ne varata, naj mi bošta roka in srce mirna kot še nikoli.“

Pomislil je na Primoža, na njegovo razmrcvarjeno stegno, na kri med njegovimi prsti in Ano, ko je bila omedlela.

Ugotavljanje manjšine nesprijemljivo

ker bi privedlo do narodnostnega boja

V okviru svojega bivanja na Koroškem je zunanji minister Kirchschläger med drugim obiskal tudi Železno Kaplo. V nabito polni kinodvorani je zunanjega ministra pozdravil župan Lubas, v imenu Slovencev pa Peter Kuhar, ki je ob tej priložnosti poudaril, da živijo slovensko in nemško govoreči občani v slogi in prijateljstvu, pripomnil pa je, da bi bilo treba vse tiste organizacije, ki so proti takšnemu sožitju — prepovedati. V diskusiji je tov. Kuhar upravičeno kritiziral, da tokrat občina ni skrbela zato, da bi visokega gosta, poleg nemškega zbora, ki je nastopil, pozdravil s pesmijo tudi slovenski pevski zbor, kot je to ob raznih priložnostih visokih obiskov že desetletja stara navada v Železni Kapli. Župan Lubas je z obžalovanjem priznal in se opravičil, da je on osebno kriv, da je prišlo do te nevspešne organizacijske napake.

Zunanji minister je v teku razgovora jasno povedal, da je Jugoslavija upravičena, da se za usodo koroških Slovencev — torej popolnoma drugačna izjava, kot jo je podal ob priložnosti prejema jugoslovanske note, ko je dejal, da Avstrija ne bi smela pristati na za-

hteve, ki so postavljene v noti, češ da je stvar Avstrije same, da preišče in odloči o tem, kako izpolnjuje pogodbeno obveznost. Razen tega se je zunanji minister izjavil proti ugotavljanju manjšine in tudi proti izvedbi referendumov, ki je v bistvu isto kot ugotavljanje manjšine.

V teku razgovora je tov. Sadolšek omenil krivično obsodbo koroškega Slovenca Marijana Srienca na 500 šilingov kazni, ker se je „drznil“ sneti z oglasne table star heimadienstov plakat, medtem ko še ni bil nihče kaznovan zaradi prolizakonitega odstranjevanja dvojezičnih napisnih tabel. Zunanji minister je povabil Sadolška na poseben razgovor, kjer se je o tem razpravljalo.

Med številnimi diskutanti, ki so se razgovarjali z zunanjim ministrom, naj omenimo gospoda Maurerja iz Velikovca, ki je dejal, da je koroški Nemec in da želi, da se člen 7 državne pogodbe reši na moderen način, kar pomeni, da je treba manjšini nuditi še več, kot ji je v pogodbi zagotovljeno.

V splošnem je bila diskusija, razen v nekaj primerih konstruktivna in koristna. Zunanjega ministra Kirchschlägerja pa bomo ob pri-

ložnosti spomnili na obljubo, da nas kmalu spe obišče, da bo takrat lahko poslušal slovensko petje, ki ga tokrat zaradi omenjene organizacijske malomarnosti ni mogel slišati.

„Gallus“ gostoval v Pliberku

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ je imelo v nedeljo zvečer v farni dvorani prvič v gosteh znani mešani pevski zbor „Jakob Petelin — Gallus“ iz Celovca, ki ga vodi prof. Jožko Kovačič.

Prireditev je bila lep uspeh. Številne poslušalce, med katerimi sta bila tudi vladni svetnik dr. Pavle Apovnik in šolski nadzornik Rudi Vouk, je v imenu našega društva pozdravil predsednik Jožko Koncila.

Tudi tokrat smo bili priče visoke kakovosti zbora, ki se je v letošnji poletni sezoni prav posebno proslavil s svojimi koncerti v večjih krajih Koroške. Tako je imel med drugimi koncerte tudi v Šmohorju in Velikovicu. In poleg drugih zborov je tudi „Gallus“ skrbel, da so številni tujci, ki so bili v naši deželi na dopustu, spoznali lepote in dobrine slovenske umetniške in narodne pesmi.

Pevski zbor Gallus je imel svoj program razdeljen na dva dela: v prvem se je posvetil resni glasbi, v drugem pa koroški narodni pesmi iz Roža, Podjune in Zilje. Pestrost sporeda so obogatili tudi z lepimi recitacijami, ki sta jih podala Toni Sticker in dekle v pristni ziljski narodni noši. Pevci kot recitatorji so imeli hvaležno publiko, ki je z navdušenim ploskanjem demonstrialo svoje zadovoljstvo nad uspehom koncerta.

Spomenik koroške tolerance

Marijan Šturm — to ime še vedno straši po naši deželi. Marijan Šturm je zločinec, da mu ni para. Marijan Šturm nosi v sebi čarobne moči. Soditi mu ni dobro. On je v stanu takoj postaviti na noge divjo jago. In tedaj gorje vsem! Najbolje bi bilo, ako bi ga sežgali na grmadi. Toda kaj poročajo sosedje? Nemara bo še kdo mislil, da je Avstrija v svojem razvoju za nekaj stoletij zaostala... Živim ne kaže soditi. Mrtvi naj delajo pokorol.

Marijan Šturm je imel staro mater. Ona ga nikdar ni videla; tudi on je v življenju ni videl. Skoraj deset let

prej je zatisnila svoje trudne oči, predno je Marijan zagledal luč tega sveta. Ko bi bila vedela, kakšnega vnuka bo še dobila, gotovo niti umreti ne bi mogla. A ljubi Bog ji je v svoji usmiljenosti prihranil to razočaranje in ji takoj olajšal zadnjo uro.

Marija Šturm, babica tega „zločinca“, počiva na farnem pokopališču v Št. Vidu v Podjuni. Nekaj dni pred velikim koroškim praznikom so „neznan storilci“ polili s črno barvo znamenje na njenem grobu.

Počrneli nagrobnik je postal spomenik koroške „tolerance“.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu
vlijudno vabi na

OTVORITEV RAZSTAVE LIKOVNIH UMETNIKOV V SODELOVANJU Z UMETNOSTNIM PAVILJONOM SLOVENJ GRADEC

v petek 17. novembra 1972 ob 19.30 uri v Domu umetnikov v Celovcu.

Ob tej priložnosti bo tudi kulturni spored, pri katerem bodo sodelovali besedni umetniki ter vokalni oktet iz Slovenj Gradca.

Razstava bo odprta do petka 24. novembra 1972

Sovče — Podklošter

Pred nedavnim smo spremili k zadnjemu počitku na pokopališče v Sovčah Požlepovo mater Antonijo Galautz. Pogreba so se poleg domačinov udeležili tudi številni pogrebci iz Marije na Zilji, Malošč, Št. Lenarta pri sedmih študencih in Podkloštra.

Požlepova družina je že od nekdaj slovela kot zavedna in gostoljubna. Ko so se v času fašistične strahovlade tudi na področju Sovč pojavili prvi borci za svobodo — partizani, so jim Požlepovi nudili streho in jih vsestransko podpirali.

Ko so o tej plemeniti dejavnosti zvedele fašistične oblasti, so žandarji vdrli v Požlepovo hišo in ne oziraje se na nosečo ženo odgnali moža ter ga vrgli v koncentracijsko taborišče, iz katerega se ni več vrnil. Leta 1951 se je Požlepova mater drugič poročila s Honzom Galautzem. Leta 1965 je tudi on umrl. Požlepova mati je imela s prvim možem pet otrok. Sin Lojzek, kateremu je bil namenjen dom, se je leta 1957 smrtno ponesrečil z motornim kolesom. Dve hčeri sta se na vasi poročili na kmetiji, doma pa sta ostala Marica in Andrč. V noči od 30. do 31. oktobra so Požlepovo mater v 61. letu starosti našli v postelji mrtvo. Tako je tragično končala mater trpinca. Njena nenadna smrt je globoko prizadela otroke, sorodnike, znanke ter številne prijatelje iz Zilje in Roža.

Rajno Požlepovo mater bomo ohranili v lepem spominu, sorodnikom predvsem otrokom pa izrekamo globoko sožalje.

Pogrebne obrede je „opravil“ župnik Jobst iz Podkloštra. Ob tej priložnosti pa se je primerilo za normalno misleče ljudi nekaj nerazumljivega in obsojanja vrednega. Na željo brata pokojnice, da bi župnik pri pogrebu molil vsaj en slovenski očenaš, je le-ta to skromno prošnjo gladko odklonil, češ da se to lahko zahteva v Št. Jakobu ali v Št. Lenartu, tukaj pa se slovensko ne bo molilo, ker bi to pri pogrebcih povzročilo veliko vznemirjenje.

Pri tem „dušnem pastirju“ upravičeno trdimo, da je Muharjevo strupeno seme padlo na rodovilna tla. Po drugi strani pa so lepe in plemenite izjave o sožitju med slovenskimi in nemškimi verniki na sinodi naletele pri tem „gospodu“ na gluha ušesa.

Slovensko prosvetno društvo
„Zarja“ v Železni Kapli

vabi na

JUBILEJNO PRIREDITEV FOLKLORNE SKUPINE SPD „ZARJA“

ki bo v nedeljo 19. novembra ob 14.30 uri v farni dvorani Železni Kapli izvajala spored narodnih peslov in staro kmečko ohcet.

Naša folklorna skupina slavi te dni jubilej enoletnega obstoja. Na željo mnogih ljubiteljev smo se odločili, da ob tej priložnosti ponovimo to prireditev. Sodeluje tudi instrumentalni ansambel „Fantje izpod Obirja“.

Po prireditvi bo v gostilni Podobnik družabno srečanje, kjer bo za zabavo in ples poskrbel ansambel „Fantje izpod Obirja“.

Vsi prijatelji folklorne od blizu in daleč iskreno vabljeni!

Odbor

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — T

V mraku so na ukaz Orlova privlekli mrtliča na zborna mesto bataljona. Imeli so nekaj ranjenih, mrtev pa je bil samo Nac.

Orlov je namenoma počakal, da je prišel Gorazd. Potem je rekel na glas:

„Nac je mrtev.“
Ko nihče ni odgovoril, je pomenljivo pogledal Gorazda in dejal:

„Kazno je, da je bil ustreljen od zadaj.“
Gorazdov obraz je bil popolnoma miren.

„Zakaj pa?“ je vprašal Gorazd in tako strmo pogledal Orlova v oči, da je postal takoj manjši.

Jelen pa se ni mogel zdržati. Jezno je na ves glas zabrusil Orlovu:

„Povedal sem ti že, tovariš Orlov, da to ni nič čudnega. Vedno je gledal bolj nazaj kot v Nemce. Tako jo je tudi staknil, orkamadona! Zakaj pa tak problem...“

Pokopali so ga pod prvo drevo. Potem so se umaknili nekoliko više in postavili nočne straže.

Vojko in Ana sta legla na smrekove vejice, ki jih je nalomila ona.

„Upam, da to noč lahko mirno zaspiva,“ je dejal Vojko in zavil odejo okoli obeh.

Objela ga je okoli vratu in se prižela k njemu.

„Oh, če bi bilo res! Zelo sem ti hvaležna... Če bi to vedel Primož... Kdo ve, kaj je bilo z njim, Vojko?“

Šepetaje sta se pogovarjala.

Med vejami so utripale blede zvezde.

20

Operativni štab napada na Baško grapo je zasedal v precej veliki sobi gostilne na Bukovju. Skozi odprto okno je bilo videti na cesto, ki se je stezala iz grape čez sadov-

njake in senožeti proti goram onkaj doline. V zavetju drevja hiš so vrveli borci štabnih enot in kurirji, ki so prihajali od vseh strani, kjer je pokalo, in se spet vračali. Po sobi se je sprehajal z dolgimi koraki Dušan Kveder, načelnik štaba slovenske vojske, slok, odrezav tridesetletnik, ki ga je glavni štab poslal v Slovensko primorje, da bi pomagal voditi operacije.

Novljan, Lazar, Dule in Pemc so viseli nad specialkami in usklajali položaj s poročili in bobnenjem, ki se je vsako uro bolj približevalo hrbtu njihovega napada. Med njimi je bil tudi šef angleške misije Moor, ki si je zadovoljno mel roke, ker so se vlaki z nemško vojsko ustavili. Štab korpusa je napravil načrt, da bo napad trajal še tri dni. Dosedanje izkušnje so pokazale, da tri dni lahko zadržujejo sovražne enote, ki bi skušale vdreti v grapo.

Že leto dni sta obe diviziji skušali z ofenzivnimi sunki razbiti kline, zajedene v svobodno ozemlje z enako vztrajnostjo, s kakršno so hoteli Nemci to ozemlje obkoliti, razdeliti na več delov in postopoma uničiti korpus. Čim bolj se je korpus želel širiti, tem bolj so Nemci pritiskali nanj. Po Jelovici je štab korpusa sklenil napasti Nemce takoj, še preden bi si opomogli od presenečenja. Če je korpus hotel živeti in operirati v zaledju italijanske fronte, si je moral razširiti ozemlje. V smeri ljubljanske kotline in postojnskih vrat je bil sovražnik zaradi zveze s Trstom preobčutljiv in premočan. Zato so hoteli razširiti ozemlje na zahod. Z uničenjem proge v Baški grapi bi za Nemce postala grapa povsem nevažna, osvobodeno ozemlje bi dobilo zvezo s pogorjem Julijskih Alp. To bi bilo nepremagljivo zaledje, trdnjava, kamor bi se lahko umikale brigade v ofenzivah, odskočna deska za napad. Nemško poveljstvo pa bi izgubilo eno od štirih železnih, ki so vezale rajh z italijansko fronto.

Poleg tega je bila Baška grapa šibka točka v sistemu

nemške obrambe. Ležala je prav na skrajni severozahodni meji ozemlja, ki ga je kontroliralo vojno in esesovsko poveljstvo iz Trsta. Od območja generala SS Rösenerja pa so jih ločile težke prehodne gore. Na gosto posejane posadke postojank so bile sestavljene iz italijanskih fašistov in domobrancev pod nemškim vodstvom in so jih imeli za tretje-razredne enote.

Vse to je narekovalo štabu korpusa, da mora brezpogojno izvojevati zmago v Baški grapi. Ta grupa je bila prva širokopotezna operacija: potekala je na trideset kilometrov dolgem in petnajst kilometrov širokem bojišču.

Prva dva dneva je bilo težišče napada na 30. diviziji; ker pa njenim brigadam ni uspelo osvojiti utrjenih postojank in se je obramba proge pod pritiskom 30. divizije strla, je štab korpusa takoj, še med prvimi boji, spremenil načrt in premaknil težo udara.

Že dva dni sta generala Novljan in Kveder pomagala vodstvu divizije in usmerjala celotno operacijo, ki je dobivala značaj čedalje večjega spopada.

Sredi dopoldneva sta se iz grape vrnila Blisk in Poljak ter poročala, da so nekateri mostovi premalo porušeni, ker ni bilo dovolj eksploziva in ker niso bili vsi mineri zadosti izvedeni v rušilni tehniki. Novljan je takoj odredil iz rezervne skupine minercev ljudi in sredstva za ponovno rušenje proge.

Med boji je Novljan spoznal, da utrd v grapi ne ruši le dobro zasnovan načrt, temveč tudi bojni duh. Bataljoni so hoteli zmagati. Posebno pa sta se izkazali Vojkova in Gradnikova brigada. Na mizi so se grmadila poročila, ki so prihajala neposredno po kurirjih in prek radio zvez. Govorila so o fantastičnem pogumu mladincev, ki so se s plastikom-nobelom plazili na bunkerje, umirali v žičnih ovirah in imeli mnogo ranjenih.

Napad na slovensko manjšino ...

(NADALJEVANJE S PRVE STRANI)

Zastopniki koroškega tiska so obiskali gradišćanske viničarje

bivši nacistični stranki in tiste, ki so bile pod nadzorom te stranke. Razen tega pa je Avstrija dolžna iz političnega, gospodarskega in kulturnega življenja odstraniti vse sledove nacizma. V 2. odstavku 9. člena državne pogodbe se je Avstrija obvezala razpustiti vse politične, vojaške in polvojaške organizacije fašističnega značaja kot tudi vse druge organizacije, ki se na njenem ozemlju bavijo s kakršnokoli dejavnostjo proti katerikoli državi, članici OZN.

Fašistično divjanje, kateremu smo priča sedaj, jasno dokazuje, da te določbe niso bile izpolnjene.

4. Ni naključje, da je do zadnjih izbruhov prišlo ravno v sedanjem času, torej v času eskalacije svetovnega terorizma. Ugotavljamo, da brutalen terorističen napad na nezaščiten manjšino, napad, ki ima svoje korenine v fašistični ideologiji in fašističnem organiziranju, ter do katerega prihaja v veliki meri zaradi popuščanja avstrijskih državnih oblasti, nosi s seboj vse značilnosti in vse nevarnosti teroristične aktivnosti. Gre torej za sestavni element pojasa svetovnega terorizma, torej za posebno pojavno obliko nevarnosti, ki je v zadnjem času zavzela tolikšne razsežnosti, da se mora z njo resno ukvarjati tudi Organizacija Združenih narodov.

Upoštevajoč vsa navedena dejstva,

● **zahtevamo od vlade republike Avstrije, da z najučinkovitejšimi oblastvenimi ukrepi zaščiti slovensko manjšino, zagotovi izvrševanje 7. člena avstrijske državne pogodbe ter še posebej da uresničuje obveznosti denacifikacije, ki izvirajo iz 9. člena tega dokumenta:**

● **apeliramo na vlade držav, podpisnice avstrijske državne pogodbe, da izvedejo vse ukrepe, s katerimi bo zagotovljeno izvrševa-**

nje obveznosti iz tega dokumenta s strani avstrijskih oblasti in s tem zavezana eskalacija fašističnega divjanja;

● **predlagamo, da upravni odbor generalne skupščine OZN (6. odbor) v sklopu razprav o mednarodnem terorizmu razpravlja tudi o fašističnem divjanju na avstrijskem Koroškem kot posebni in izredno nevarni pojavi obliki mednarodnega terorizma;**

● **pozivamo vlado SFRJ, da podvzame ustrezne ukrepe v OZN,**

VABILO

Dom v Tinjah vabi v torek 28. novembra 1972 ob 9. uri dopoldne na

TEČAJ ZA KMETICE

ki bo trajal do srede naslednjega dne ob 13. uri. Na tečaju bodo predavali:

● Inspektor Blaž Singer — „Moderno kmetijstvo — koristi in zahteve proizvodnih krožkov“

● Sestra Gonzaga Kobentar — „Današnja žena in njeno poslanstvo“

● Gospod Jože Kopeinig — „Verska vzgoja v družini“

● Kmetijski svetnik dipl. inž. Matevž Krasnič — „Perutninska proizvodnja“.

Prav tako bodo v domu imeli tudi

TEČAJ ZA KMETE

ki se bo pričel v ponedeljek 27. nov. ob 8.30 uri in bo trajal do 17. ure zvečer.

● Inspektor Blaž Singer — „Kakšne koristi nudijo proizvodni krožki in kaj zahtevajo od svojih članov“

● Vladni svetnik dr. Pavle Apovnik — „Kmečka zemlja v sodobni družbi“

Vsi prisrčno vabljeni

pri vladi republike Avstrije in tudi sicer za hitro in učinkovito ukrepanje mednarodnih subjektov, ki lahko zatrejo orgijo fašističnega terorizma na avstrijskem Koroškem.

To protestno izjavo je Organizacija klubov OZN Slovenije poslala avstrijskemu generalnemu konzulatu v Ljubljani, vzvzememu sekretariatu za zunanje zadeve SFRJ Jugoslavije, ambasadam držav podpisnic avstrijske državne pogodbe, odboru za mednarodne odnose skupščine SR Slovenije in SFR Jugoslavije, 6. odboru (pravni odbor) generalne skupščine OZN in generalnemu tajniku OZN dr. Kurtu Waldheimu.

Uspehi slovenskih športnikov

V nedeljo je Slovenski atletski klub (SAK) zaključil športni del jesenske sezone s tekmo proti Šmihelu. SAK je izbral prijateljsko tekmo, da je nastopil z nekaterimi igralci iz mladinskega moštva. Čeprav je bilo moštvo sestavljeno pretežno iz naraščajočih, je presenetljivo zmagalo proti preizkušenemu moštvu Šmihela (4:3).

Jesensko sezono je naše moštvo končalo na izjemnem drugem mestu lestvice. S tem so položili naši mladi igralci temeljni kamen za pridobitev prvega mesta v pomladanski sezoni. To upanje vzbuja predvsem dejstvo, da se je moštvo zlasti v zadnjih tekmah močno okrepilo. Tudi pri pri-

stajih je bilo opaziti veliko navdušenje in prav to je bil odločen doprinos k nedavnim uspehom. To se je pokazalo posebno v tekmi proti močnemu moštvu iz Launsdorfa na tujem terenu, pri kateri je nad sto navdušenih navijačev podpiralo naše uspešno moštvo.

Tudi mladinskemu moštvu SAK pod vodstvom trenerja Jožkota Vroliča gre veliko priznanje. Čeprav je na novo ustanovljeno moštvo igralo v celovški ligi, ki je sestavljena iz najmočnejših mladinskih moštev Koroške, je zasedlo odlično sedmo mesto lestvice. Zmagalo je proti znanim ekipam, kot so na primer ASV, Št. Vid, Kriva Vrba in Borovlje. S takim naraščanjem Slovenski atletski klub lahko optimistično gleda v bodočnost.

SAK bo zaključil sezono z delovno konferenco in počastitvijo zasluženih igralcev in funkcionarjev. V ta namen prosi odbor Slovenskega atletskega kluba vse podpornike za majhne nagrade, ki bi služile v priznanje našim najboljšim. Darila pošljite na naslednji naslov: Florjan Sablačan, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec - Klagenfurt.

Kulturne nagrade Koroške bodo danes podeljene

Danes bo deželni glavar Sima drugič predal kulturno nagrado dežele Koroške in štiri pospeševalne nagrade. Kulturno nagrado prejme tokrat znani zgodovinar dr. Gotbert Moro, pospeševalne nagrade pa skladatelj Dieter Kaufmann za glasbo, slikar Hans Piccotti za upodabljanje, dramatik Peter Turrini za literaturo in arheolog dr. Gernot Piccotti za znanost.

Kulturna nagrada, ki jo je deželna vlada ustanovila lansko leto za vrhunske dosežke na področju kulture in znanosti, znaša 50.000 šilingov, medtem ko pospeševalne nagrade znašajo 20.000 šilingov in so v glavnem namenjene pospeševanju literature, glasbe in upodabljanja umetnosti.

Nagrade bodo podeljene v okviru posebne svečanosti, ki bo v modri dvorani celovškega Doma glasbe.

Podzemna garaža v Celovcu

Prejšnji teden je deželno glavno mesto Celovec beležilo nov uspeh. Ob številni udeležbi prebivalstva, častnih gostov in predstavnikov javnega življenja je župan Ausserwinkler izročil svojemu namenu novo podzemeljsko garažo pod Novim trgovom. Hkrati je bil odprt nov hotel Porcia, ki je z garažo povezan z dvigalom.

Nova podzemeljska garaža ima poleg bencinske črpalke tudi dve postaji za umivanje avtomobilov. Opremljena je z najsoodobnejšo prezračevalno napravo, ki srka sveži zrak

približno 2 ha vinogradov. Po ogledu obrata je gospodar navzoče povabil na poskušno vina. Le-ta se je pričela z letošnjim vinom in končala z najbolj kvalitetnim belim oziroma rdečim vinom prejšnjih letnikov. Po krajši in zanimivi vožnji po znani vinski cesti (Pinktaler Weinstrasse), katero krasijo z leve in desne vinske trte, so se ustavili v gostilni Johanna Wachterja, župana občine Deutsch Schuetzen-Eisenberg. Ob dobri kapljici in odlični zakuski je kar prehitro minil čas in morali so se posloviti od gostoljubnih Gradiščanov. Iz raznih razgovorov je bilo razbrati, da se Gradiščanci dobro zavedajo svojega kapitala — vina in da ga zato tudi primerno negujejo. Da ta trud ni bil zastonj, pričajo številna odlikovanja, ki so jih prejela prav gradišćanska vina, katera prištevajo med najbolj kakovostna v Avstriji.

Na Gradiščanskem je skupno 13.000 ha vinogradov, ki dajo skupno približno 800.000 do 1 milijon hektolitrov vina. Pri tem je belo vino vodilno, saj ga pridelajo 80 odstotkov. Z raznimi agrotehničnimi ukrepi se je v zadnjih desetih letih posrečilo dvigniti hektarski donos od 41,1 na 61,6 hektolitrov vina, vzporedno s tem pa dvigniti tudi kakovost. Trenutno znaša skupna vrednost vinske proizvodnje približno eno milijardo šilingov. Kmetje oziroma proizvajalci vina prodajo svoj pridelek viničarskim zadrugam (25 odstotkov), vinskim trgovinam (50 odstotkov) in privatno raznim potrošnikom (25 odstotkov). Strešna organizacija viničarskih zadrug — Zveza viničarjev ima na Rustbergu klet, v kateri lahko vsakdo skladišči 160.000 hl vina in je največja v Avstriji. Največji uvoznik gradišćanskih vin je Zahodna Nemčija, saj uvozi letno 70.000 hl visokakakovostnih vin. Letošnja letina je vsekakor boljša od lanske, vendar kljub temu še za 15 do 20 odstotkov slabša od pridelka v letu 1970. Letošnjo letino na Gradiščanskem cenijo na približno 850.000 do 900.000 hl, po vsej Avstriji pa na 2,5 do 2,7 milijona hektolitrov.

Spremembe v občinah

Na zadnjem zasedanju deželnega zbora so bile med drugim sprejete tudi spremembe splošnega občinskega reda. Z združitvijo številnih občin v večje upravne enote bo prišlo pri naslednjih občinskih volitvah do spremembe števila občinskih odbornikov. Tako bo v bodoče imela občina z do 1000 prebivalci 11 občinskih odbornikov, do 2000 prebivalcev 15, do 3000 prebivalcev 19, do 6000 prebivalcev 23, do 10.000 prebivalcev 27 in do 20.000 prebivalcev 31 odbornikov,

v občinah nad 20.000 prebivalcev pa 35 odbornikov.

Vzporedno s to spremembo se bo povečalo tudi število članov občinskega predstojništva. Tako bodo v prihodnje v občinah z 11 odborniki trije člani predstojništva: župan in dva podžupana, v občinah s 15 člani odbora štirje člani predstojništva itd.

Vprašanje odškodnin, ki jih dobivajo občinski mandatarji, so na novo preudrili, prav tako so spremenili statut avtonomnih mest Celovec in Beljak.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

Grapo je branilo tisoč mož v dvajsetih postojankah. Obdani so bili z železobetonskimi bunkerji, z žico, naravnimi ovirami in predori, ki so jih izkoristili za obrambo.

S položajev 30. divizije je Novljan dobil poročila, da ovirajo napad na Knežo močne nemške sile. Čeprav so izstrelili na postojanko sto težkih granat, je niso mogli zavzeti. Rešila jo je kolona tankov, ki je prispela na pomoč o pravem času. Brigade so izločile iz boja dva tanka in potisnile Nemce na izhodiščne položaje. Nemška obramba proge je bila na psu. Po četrty noči napada je bil odpor Italijanov čedalje šibkejši. Iz bunkerjev so se zatekli v predore, kamor jim ni nihče sledil, ker za miniranje predorov ni bilo razstreliva. Iz predorov so občasno streljali na skupine, ki so še naprej rušile progo, mostove in oporne zidove ter požigali postojanke.

Lazar je sešteval uspehe divizije. V teku bojov so porušili sedem železniških mostov in razdeljali progo od sredine grape do predora pod obsejnim gorami — na dvesto petdesetih krajih — ter uničili pet utrjenih postojank in deset velikih bunkerjev, dva tanka, dva oklopna avtomobila, dve lokomotivi in osebni avtomobil s posadko. Zaplenili so tri minomete, en top, šestnajst strojnica in mnogo pušk.

Bitka za grapo se je bližala koncu. Štabni oficirji, ki so bedeli vse štiri noči in le podnevi zadremali za kakšno urico, so bili do kraja izčrpani.

Novljana je vznemirjala vest, da je tisoč petsto Nemcev vdrlo na Sentviško planoto in da ogrožajo bok napada. Še bolj vznemirljiva pa je bila vest, da bataljonu Vojkove brigade ni uspelo zaustaviti nemške kolone gorskih lovcev bataljona Heine iz Idrije. Kljub temu je štab sklenil, da bodo vztrajali v grapi do zadnjih možnosti. Po tej odločitvi je Novljan vstal od mize in odšel ven, da bi se nadihal svežega zraka.

Lazar, Dule in Pemc pa so proučevali, kam bi se divizija umaknila. Za 30. divizijo je Novljan že odredil, naj se umika v smeri kraške planote v Trnovski gozd.

Po cesti je iz grape prihajala kolona voz z ranjenci in mrlji. Novljan je vedel, da je skrajni čas, da odpeljejo ranjence v bolnišnico, ki je bila skrita le dve uri hoda od napada. Stopil je k fantom in jih skušal potolažiti.

Bledi in nemočni so se plaho ozirali v smeri, kjer so čedalje živahneje drdrali nemški šarči. Tudi starejši možje, kmetje, ki so vozili ranjence, so zaskrbljeno spraševali, ali ne bodo spetoma naleteli na Nemce. Bolj zaradi svojega kot njihovega strahu jim je Novljan dodelil za okrepitev predhodnice še dve strojnici.

Na dveh vozeh so ležali mrtvi. Teh niso peljali nikamor. Zložili so jih drugega k drugemu poleg šupe blizu štaba. Novljan si jih je ogledal, čeprav ga pogled na mrtve — zlasti v takih okoliščinah — ni prav nič privlačeval.

Po prekrvavljenih ranjencih so se spreletavale velike mesarske muhe.

Med mrtvimi je ležal komandant bataljona Srb Gojko. Po pripovedovanju bolničarja ga je zadela krogla protitankovskega mitraljeza prav v sredino čela. Novljan je razločno videl, kakšen je bil njen kaliber: v visokem Gojkovem čelu je bila luknja brez kaplje krvi, zadaj pa mu je krogla odtrgala pol lobanje in razsula možgane. Ta fant je bil prišel v Slovenijo s skupino oficirjev, ki jih je poslal Tito. Vesel in brezskrben se je javil v štabu, in zdaj je padel na slovenskih tleh...

Med mnogimi trupli moških s trdimi potezami je ležalo tudi temnolaso dekle z odprtimi očmi, ki so zrle v nebo, in skrivnostnim smehljajem. Angleško bluzo je imela razpeta, belo majico pa okropnjeno s krvjo, ki je spominjala na rdeče vrtnice. Komaj je bila zapustila šolske klopi. Bila je med bombaši. Slišali so o njih. Mnogo žrtv je prihranili,

če bi imeli orožje, ki bi lahko vrglo večjo količino plastika čez žice do utrd. Tako pa so ti mladi ljudje plačevali pomanjkanje orožja z življenji. Angleži bi lahko poslali boljše orožje za osvajanje bunkerjev: minomete in metulce plamenov.

Še nekoga je prepoznal Novljan med mrtvimi: komandirja, ki je bil svojčas kurir korpusa, dokler se jim ni uprl, ker je hotel v brigado. Imel je razgaljene prsi. Zadela ga je granata 50-milimetrskega protitankovskega topa. Hrbet je imel odprt. Rebra so štrlela posekana na vse strani med ožganimi in raztrganimi cunjami.

Novljan se je obrnil in se zagledal v nizke veje drevja, ki je že zorilo plodove. Nekaj odmre, da drugo lahko dozori. V vojni gre vsak dan za to: kdo bo umrl in kdo bo ostal. Toda vsako življenje je dragoceno, enkratno, nepovljivo...

Kot bi bil pijan, je zavil stran od mrtvih. Ostali bodo v spominu. Zdaj ni časa zanje... Treba bo reševati živel Treba se bo odločiti! Morda naglo...

Njegovo razmišljanje je zmotilo nekaj rezkih rafalov težkih strojnica na vzhodni strani, torej tam, kamor se je nameravala umakniti divizija. Novljan se je vrnil v izbo.

Za njim je vstopil Polde, visok in tenak. Ves razmršen je poročal Lazarju:

„Bataljon Heine je tik za našim hrbtom. Zmanevirali so obrambo in pridirajo naravnost proti štabu.“

Vsi so se zdrznili. Lazar se je jezno zravnal, toliko da ni zadel z glavo v strop. Ostro je pogledal šefa obveščevalcev:

„Ni res!“ je dejal besno. Preden pa je lahko utemeljil svojo jezo — ta vest je namreč postavljala na glavo ves dobro pretehtani načrt — mu je Novljan mimo segel v besedo:

Tople nedelje so prava blagodat za družinske sprehode ali izlete. Med družinskimi člani pa so tudi otroci, majhni in malo večji. Tiste, ki imajo že več kot sedem ali osem let, smo že takoj rekoč utrdili za daljšo hojo, kako pa je z majhnimi? Če niso pripravljeni za težave, s katerimi se bodo nujno srečali v naravi, bo zilet za vso družino dodobra skažen.

Torej je treba prav od malega privajati otroka na samostojnost pri pešačenju. To moremo pričeti kar zgodaj. Dvorišča, parki, igrišča in ulice so pravi kraji za trening... Treba je izrabiti sleherno priložnost, da naučimo otroka obvladovati ovire: prečka naj na primer poto-

OTROK IN NAPOR

ček ali lužo, naj gre prek mostička ali brvi, naj se povzpne na hriček... Ob takšnih priložnostih mu je treba pomagati tako, da ga hrabrimo z nasvetom ali pohvalo. S tem mu bomo utrdili pripravljenost za premagovanje težav, ki se mu postavijo po robu, da ne govorimo o koristnem delu, da dela pešačenje dober tek, dobro vpliva na vzdržljivost, spretnost in razpoloženje.

Bolj nežen in razvijen otrok nas bo bolj zaposlil, več potrpljenja bomo morali imeti z njim in bolj se bomo trudili za vzgojo njegove samostojnosti. Seveda pa nikoli ne smemo takšnemu otroku groziti s palico ali drugačno kaznijo, niti mu ne smemo prepovedovati naslednjega izleta.

So otroci, ki se med sprehodom naenkrat ustavijo in nočejo naprej: povedo nam, da jih bole noge, trebuh, glava ali karkoli, samo da bi ne bilo treba več hoditi in da bi jih mati vzela v naročje. Včasih bo tak otrok legel tudi na zemljo in se prišel v znamenje odpora metati. Zgodi se tudi, da bruha zavoljo razburjenja, ali celo, da dobi vročino. Daleč gre včasih brezobzirnost živčnih ali razvijenih otrok, kadar hočejo izsiliti od staršev popuščanje. Zelo ne-spametno bi bilo ob takšnih priložnostih, če bi starša ne bila enotna v ravnanju, če bi eden vztrajal pri svojih zahtevah, drugi pa bi hotel popustiti. To bi samo utrdilo in še bolj okrepilo otrokovo samovoljo in trmoglavost.

Opozoriti bi bilo še treba na to, da nekateri starši zelo pazijo na otroka in ga pretirano ščitijo, češ »premajhen je še, prenežen za nekatere napore...« Napak ravnaajo, kajti otrok bo hitro začutil, da se hočemo namesto njega spopasti s težavami, in nas bo vedno bolj zaslužnjeval. Poleg tega bomo na tak način v otroku oslabili njegove duševne in telesne moči, značaj in voljo, vztrajnost in vzdržljivost, okrepili pa občutek, manjše vrednosti in nesamostojnosti. Kdo bo zavoljo tega najbolj trpel? Otrok, ko ne bo več staršev ob njem, da bi mu vse življenje omogočali sterilno — in zavoljo tega prav nezdravo — ozračje.

Hladilnik v sodobni prehrani

Hladilnik je v sodobnem gospodinjstvu nepogrešljiv pomočnik. Če ga imamo:

— mnogo načrtneje sestavljamo jedilnike za dnevno prehrano in nismo odvisni od priložnostnega dnevnega nakupa živil;

— lahko nekaj dni hranimo tudi hitro pokvarljiva živila. Živilo, ki ga lahko hranimo pri kuhinjski temperaturi + 24 Celzije-vih stopinjah le en dan, v shrambi ali kleti pri + 14 Celzije-vih stopinjah dva do tri dni, ostane v hladilniku pri + 4 Celzije-vih stopinjah nepokvarjeno ob štiri do osem dni;

— razne ostanke jedi brez bojazni porabimo zvečer ali drugi dan, tako tudi vnaprej kuhane jedi, ki so v mnogih zaposlenih družinah nujne;

— biološko manj razvrednotimo kuhano hrano, če ne more biti kosilo ob isti uri za vse člane družine, če jo do uporabe dene-mo v hladilnik in nato pogrejemo, kot pa če stoji posoda na štedilniku pri sorazmerno nizki temperaturi;

— zmanjšamo število nakupov na enega ali dva tedensko in si s tem prihranimo čas;

— v hladilniku lahko pripravljamo ledene kocke, sladoled in zmrzline in močno ohla-jene pijače;

— hranimo dalj časa zmrznjena živila ali jih zmrzujemo sami, enako tudi jedi, kuhane za nekaj dni vnaprej. Imeti pa moramo za to posebne predele z ustreznimi temperatura-mi.

V hladilniku pa se dobro drže le živila, ki so ob nakupu prvovrstne kakovosti. Hla-dilnik kvara ne prepreči, temveč le zadrži, ker zadržuje delovanje mikroorganizmov in razvoj biokemičnih sprememb v živilih.

Živila v hladilniku hlape, hlapi se zbirajo na izparilniku, kjer zmrzujejo. Debelejša ko je ledena plast, manj hladilnik hladi, ker je led slab prevodnik toplote. Ko se plast ledu zdebela na pol cm, moramo hladilnik od-tajati. Ustvarjanje ledu pospešuje tudi pre-pogosto odpiranje vrat, nezavita in odkrita živila ali jedi. Zato vsa živila hranimo zavita ali pokrita v posodah. Primerne so alumi-ni-jaste folije, plastične vrečke in posode. Naj-bolje se obnesejo najnovejše polvakuumske posode iz plastike, ki izredno podaljšajo kvaliteto hranjenj živil v hladilniku. Peter-šilj ostane neizpremenjen tudi teden dni. Za surovo meso pa te posode niso.

Vsa živila in jedi smejo v hladilnik šele potem, ko so ohlajena na sobno temperatu-ro. Močno dišeča živila še posebno skrbno zapremo, da se ne navzamejo njihove-ga vonja druga živila. Živila, ki še zore, na primer banane in siri, niso za v hladilnik, ker hladni zrak prekine proces zorenja. Banane rade počrnijo, siri pa postanejo mazavi.

Oranže, limone, grozdje in tudi drugo sa-dje ima svojo popolno aromo le pri sobni temperaturi, zato ga iz hladilnika vzamemo

Poskusite!

HRENOVKE NA NABODALU: Potrebujemo ozke krajše hrenovke, malo olja in kovinska nabodala. Hrenov-ke v vroči vodi operemo, temeljito obrišemo in raz-polovimo, natakomo oba konca na nabodalo. Na-stali loki se nizajo na nabodalo v isti smeri, ali se boči eden desno, drugi levo. Na vsako nabodalo nabodemo različno število polovic, odvisno od dol-žine nabodala. Pečene hrenovke pomagamo z gorčico in takoj ponudimo.

HRENOVKE S SIROM IN SLANINO: Debelejša oprane in obrisane hrenovke razdelimo, vsako polovico po-dolžno zarežemo in vtaknemo v zareze daljše kose sira. Na nabodalo natikamo: štirikrat zapognjeno tanko razino prekajeno slanino, hrenovko s sirom, slanino in zopet hrenovko. Nabodalo pečemo tolike časa, da se sir začne topiti. Večje nabodalo sprejme tudi do 10 hrenovk.

dovolj zgodaj, da se ogreje. Ogrete limone in oranže dajo tudi več soka.

Temperaturo v hladilniku lahko uravna-vamo. Največkrat se držimo srednje tempe-rature. Le kadar hočemo kaj na hitro ohladi-ti ali zmrzniti sladoled, vključimo hladilnik na najnižjo možno temperaturo.

V uporabnem prostoru hladilnika so raz-lično topla območja. Najhladnejše je pod izparilnikom, ker se tam zrak hladi nepo-sredno. Ker je težji, pada proti dnu in pri tem spodriva lažji zrak, ki se dviga proti iz-parilniku. Tako zrak kroži in postajajo raz-lično topla območja, ki jih pri vlaganju živil v hladilnik smotno izkoriščamo. V hladnejše predele spravljamo pokvarljivejša živila in narobe. Živil v hladilniku ne sme biti pre-več, zložena pa morajo biti tako, da lahko med njimi kroži zrak.

Najdaljša doba hranjenja živil v hladilniku je 14 dni. Po tem času moramo obnoviti zalogo prav vseh živil, če hočemo s hla-dilnikom dobro gospodariti.

Enkrat tedensko hladilnik od-tajamo. Ob tem ga tudi pomijemo. Zelo dobro sredstvo, ki čisti in obenem tudi razkužuje, je celavlon. Pomit hladilnik do suhega zbrisemo, preden vložimo vanj živila. Gumasto tesnilo na vra-tih včasih potresemo s smukcem, da ostane prožno.

Moderni hladilniki imajo priključene še samostojno zaprte predele z različno nizko temperaturo. V predelu s temperaturo -6 Celzije-vih stopinj zmrzujemo ledene kocke in sladoled ter hranimo nekaj dni globoko zmrznjena živila. Pogosto so ti predeli za-znamovani z mednarodnim znakom — eno zvezdo.

V predelu, ki ima temperaturo med -12 in -18 Celzije-vih stopinj, shranjujemo po več tednov zmrznjena živila. Ti predeli so zazna-movani z dvema zvezdama.

S tremi zvezdami so označeni predeli, v katerih je temperatura -18 do -24 Celzije-vih stopinj. Pri -18 Celzije-vih stopinj shranjujemo globoko zmrznjena živila, pri -24 Celzije-vih stopinjah pa jih lahko sami zmrzujemo.

Nega bolnika z gripo

Bolnika, ki ima gripo, moramo izolirati, da ne bo izvor okužbe za druge. Zelo težko pa ga je izolirati pred lasno družino, zato vedno najdemo v družini več obolelih sočasno ali pa obolevajo drug za drugim.

Gripozni bolnik spada v posteljo. Počuti se slabo, boli ga glava, pečejo ga oči, praska ga v grlu, onemogel je. Tudi sam si želi postelje. Že v začetku obolenja ga kuha vročina in mrzlica.

Sobo, kjer leži bolnik, moramo večkrat prezračiti, dobro je tudi, če jo obsevamo z ultravijoličnimi žarki ali pa osvežimo s pršilom aerosol. Biti mora primerno ogrevana in svetla. Postelja naj bo udobna. Bolnik naj ne bo čezmerno pokrit. Zaradi potenja ga bomo morali večkrat preobleči. Večkrat mu poravnajmo rjuhe, če je treba. Zamenjamo tudi posteljino. Ne pozabimo, da se mora bolnik dvakrat na dan umiti, po umivanju se bo počutil dosti bolje in sveže. Tudi na nego ustne votline in zob ne smemo pozabiti.

Če ima bolnik predpisana zdravila, jih bomo dajali po zdravnikovem navodilu. Če pa zdravimo bolnika sami, potem dajemo pri gripi trikrat do štirikrat na dan tablete proti vročini. Takrat mu tudi ponudimo čaj (pršni čaj, kamilice, šipek, slez ali kaj drugega) z medom in limono. Tudi sirup proti kašlju dajemo večkrat na dan, dober je tudi domači, če smo si ga pripravili iz smrekovih vršičkov.

Ne hodimo ves dan okrog bolnika! Bolnik mora imeti mir in počitek. Pustimo ga, da zaspi in da se spoji.

Hrano pripravljamo svežo, naj bo okusna in sočna. Predvsem pa imejmo vedno pripravljen svež topli čaj ali sadne sokove. Če bolnik nima teka, ga ne smemo na silo pitati, po kakšnem dnevu ali dveh bo že rajši jedel.

Bolnika moramo tudi opazovati. Merimo mu temperaturo zjutraj in zvečer, skrbimo za odvajanje. Opazujemo, kako diha, ali kaj izkašljeva, kakšno ima vodo in blato.

Ne imejmo ob bolniku zaskrbljenih obrazov. Prijetno ozračje bo pomagalo tudi k njegovemu boljšemu počutju in hitrejšemu zdravljenju.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — T

„Tako je, tovariš Lazar. In ker poveljuješ diviziji, takoj ukrepaj!“

Nemir je zajel ves štab. Začeli so pospravljati specialke in osebno opremo. Zunaj je vrvenje borcev pričalo, da se dogaja nekaj nepričakovanega. Obstajala je nevarnost, da Nemci zasedejo obrobje grape prej, preden bi se iz nje umaknili napadajoči bataljoni.

Kurirji so planili na konje in oddirjali v grapo s povelji za umik. Takojšnji umik so ukazali tudi po radijski zvezi.

Štab divizije je sklenil, naj se zbere divizija na cesti proti Bukovi Hojci. Smer umika: Porezn. To je bilo v nasprotju s partizansko navado, da se enote takoj po napadu razgube vsaksebi. Združitev sil je bila potrebna za rešitev težkega orožja, dveh dvetonskih havbic in nekaj topičev.

Lazar je odredil, naj zaustavi Nemce najbližnji bata-ljon, okrepljen z deli štabnih enot. Deli štabnih enot so se v varstvu bataljona Gradnikove brigade umikali proti Šentviški gori. Toda med pohodom so jih napadli gorski lovci bataljona Heine. Tako so se vrnili in povzročili med umikajočimi zmedo.

Nad gorami so viseli soparni oblaki, ožarjeni od večernega sonca. Težko ozračje so vse križem pretresale detonacije topov, minometov in mitraljezov.

Novljan in Lazar sta urejala zbor bataljonov na cesti. Iz grape so med zadnjimi pridrvele vprege s havbicama, ki sta porabili že vso municijo. K Lazarju je pritekel Polde in vprašal, kam z ujetniki.

„Spravi jih, kamor hočeš. Jaz imam dosti opraviti s tem, kam naj gremo mi,“ se je zadril Lazar.

Z Bliskovo pomočjo je zbral nekaj obveščevalcev in dve mitralješki trojki zaščitne čete. Odprl je vrata kleti, kjer so sloneli ali ležali zvezani Italijani in se glasno pre-rekali.

„Silenzio! Vsi vstanite in v koloni po dva ven! Pre-meščamo vas drugam,“ je zarjul Polde v italijanščini.

Z zvezanimi rokami so si zaslanjali oči pred svetlobo. Blisk je videl, da so obledeli, shujšani in ukročeni. Pogledi nekaterih so uhajali h gričem pod vasjo, kjer so treskale mine. Nekateri so rahlo upali na rešitev, drugi pa so imeli pogled uprte v tla. Od tolikšne naglice si niso obetali nič dobrega. Prejšnji dan sta jih Polde in Blisk zasliševala. Nekateri so bili predzrni in zagrizeni. Sami mladeniči, fa-šisti, pripadniki bataljona Mussolini, ki so jih bili izurili in vodili Nemci.

Polde je dobro poznal te sorte ptiče. Pogosto jih je srečaval v osmih letih po italijanskih zaporih. Tepli so ga, prezirali kot garjevega psa. Bil je schiavo — suženj, ob-sojen da umre v temnicah. Tako bi bil eden manj na meji, ki naj bi bila postala čvrsta italijanska. Slovenski živelj so uničevali z vsemi sredstvi, z zločini, lažmi, goljufijami, zapeljivanjem deklet...

Teh trideset prašnih, bednih zagrizencev, ki so zvezani z žico spešili v spremstvu stražarjev vse globlje v gozd, ni vzbudilo v njem niti iskric pomilovanja. Dal jih je zape-ljati v globel, kjer je zmanjkalo steze in sonca. Sprevod se je ustavil. Polde je ukazal, naj jih postrele.

Fašisti so sprejeli njegove italijanske besede začude-no, kot nekaj samo po sebi umevnega. Ker je Polde go-ovoril italijansko tako lepo in zvaneče kot njihov tenente, so ga poslušali in se slekli; nato so jih po dva in dva ali tri postrelili z brzostrelkami in zmetali v prepad.

Tomo ni hotel streljati Italijanov, čeprav ni zamudil nobene priložnosti, da bi zadovoljil svoj maščevalni gon. Z Bliskom sta stala ob strani. Melito, ki se je priključila mitraljezcu, je Blisk pustil sto metrov stran v zavarova-nju.

„Kaj bo z nama, Blisk?“ mu je bila rekla.

Vsakokrat po streljanju je bil nekaj dni zamorjen in se je dekleta ogibal. Šele ko je prebolel in pozabil, je pri-šel spet k njej, da mu je vrnila vedrino.

Nemški podoficir, visok dečko s pristrženimi lasmi, je prezirljivo odklonil povelje, naj se sleče. Dejal je: „Tudi vi boste crknili pod našimi... Preden je končal, ga je Poljak prerešetal z rafalom, da se je zvrnil k drugim.

Ko so se vrnili, so po vasi že treskale mine, na cesti v gozdu pa je bila postrojena divizijska kolona, ki se je z Lazarjem na čelu umikala proti Poreznu. Za njo so drdrali topovi in pratež. Vse je vrvelo proti goli travnati gori, ki se je dvigala v rahlem svitu zadnjih sončnih žarkov izza ve-jevja kakor veliko upanje. Tam je svet, kjer žive trave, mravlje, polži, divjad in plice. Tam so bitja s pravico do življenja...

Gora na obzorju se je spojila s toplo poletno nočjo, ki so jo pretresali poki in prešinjali loki raket. Čeprav Nemci niso imeli navade prodirati ponoči, je bataljon Heine rinil naprej, in to kljub močni partizanski obrambi. Na rep kolone, kjer so bili z zaščitnico Novljan, Dule, Pemc in Polde s svojimi obveščevalci, se je usul ogenj iz brzostrelk. Tem-ne sence so partizani zaustavili prav tako z brzostrelkami in se streljaje umikali.

„Prišli so nas kot lisjaka za rep,“ je dejal Novljan in bežal z drugimi vred, da bi bil čimprej zunaj dometa svet-lečih se krogel nemških strojnic, ki so vse križem klestile veje. Za njim je tekal šef angleške misije, hladnokrvni pod-polkovnik Moor, ki ga je mučila težka sapa.

V zavetju prvih obronkov so se ustavili. Polegli so po skalah, da bi se oddahnili. Anglež se je bled in upehan obrnil k Novljanu:

(Dalje v prihodnji številki)

Proti elementarni demokratičnosti in temeljnemu človeškemu dostojanstvu

Politična histerija ob dvojezičnih napisih na Koroškem

Ko je ob 50. obletnici koroškega plebiscita pred dvema letoma glasilo koroškega Heimatdiensta med drugim ugotovilo, „da obrambni boji na Koroškem tudi še danes niso končani in da zgodovina potegne črto pod razvojem med dvema narodoma šele tedaj, ko eden izmed njiju ne obstaja več“, in po splošno medli reakciji na ta nezaslišani rasistični genocidni izpad so bile pač opravičene temačne slutnje. Sedanji izbruh pravcate manije provincialnega šovinističnega fanatizma spričo nekaj dvojezičnih krajevnih napisnih tabel in kažipotov na osnovi zakona z dne 6. julija letos (ob tem velja izrecno opozoriti, da gre dejansko za povsem minimalno, tozno izpolnitev 3. odstavka sedmega člena avstrijske državne pogodbe iz leta 1955) je to potrdilo in hkrati ponazorilo, kako globoko je segla protislovenska fobija (zagrizenost) med nekaterimi sloji nemško govorečega prebivalstva na Koroškem.

Toda za tistega, ki bolj v grobih obrisih pozna genezo odnosov in ravnanja z avtohtono slovensko narodno skupnostjo na Koroškem še iz časov prve avstrijske republike in po drugi svetovni vojni, pa to ni pomenilo (kljub razvejanosti sedanjega terorja) posebnega presenečenja. Popuščanje nacistično obremenjeni „velikonemški“ miselnosti (kolikor se omejim le na najnovejši razplet) po sklenitvi državne pogodbe in zlasti po letu 1958, ko so „obglavili“ dvojezično formulo iz leta 1945 (bistvena utesnitev dvojezičnega šolsstva), je moralo po svoji notranji logiki privedi do sedanjega pogromaškega snemanja (v splošnem redkih) dvojezičnih napisov, kar pa je stvarno poizkus potisniti v popolno narodnostno brezpravje sicer formalno, tudi brez člena sedem, „enakopravne“ slovenske sodržavljanke. Tudi na zunanjo, ostalemu svetu je po mnenju pobudnikov te sistematične gonje treba dokazati, da ni nikakršne „Slovenske Koroške“, kakor so o znanjala sramotilna gesla med nedeljsko (15. oktobra letos) „heimatdienstovsko“ demonstracijo v Celovcu.

Kvalificirana avstrijska politična javnost je skušala v začetku zmanjševati pomen te načrtno pripravljene in vodene akcije (v noči na 10. oktober — obletnice plebiscita so odstranili še zadnje napise ob pasivnem zadržanju varnostnih organov). Zdaj pa je v eni zadnjih izjav tudi socialistični kancler Bruno Kreisky priznal, „da so morda podcenjevali nekatere nacistične tokove“. Pristavil bi le, da so v povojnih letih pogostokrat zaprli tudi oboje očesi, ki so šlo za hujškanje vedno istih krogov tudi proti najskromnejšim poizkusom narodnostne emancipacije Slovencev. V čem je srčika? Kljub vsem demokratično bolj odprtim in humanim pristnim tokovom v sodobni Evropi in svetu, popuščanju splošne napetosti (novim zamislim o evropski varnostni), odprti meji in izmenjavi na Karavankah, novim pobudam kulturnega in siceršnjega zblíževanja na ožjem srednjeevropskem prostoru se je nacionalistična samozaverovanost in vzporedna agresivnost proti slovenskemu življu na Koroškem bohotila in ni usihala, kakor bi bilo po teh glavnih premikih pričakovati. In prav v tem je absurdna specifičnost sedanjih koroških razmer, izjemnost negativnega procesa, ki je težko primerljiv tudi s poizkusi

miselnega hermetizma, obujanja nazadnjaških izročil drugod po Evropi.

Kako drugače kot groteskno je mogoče označiti med drugim sklicevanje šovinističnih privrženecv na omenjenem nedeljskem zborovanju, da pomeni nekaj napisnih tabel „nasilje nad večino“, in da so bili med „specialisti“ za snemanje dvojezičnih napisov nekateri, ki so pred leti skušali na Južnem Tirolskem z

dinamitom podpirati sicer upravičene zahteve tamkajšnje nemške manjšine po večji in učinkovitejši narodnostni avtonomiji. Zakaj to ponavljam? Ni namreč mogoče kakršen koli dialog z ljudmi takega kova in miselnosti. Tu ne mislim le na slovensko narodnostno skupnost, marveč predvsem na pristojne avstrijske kroge, ki so dolžni bdeti nad zakonitostjo in demokratično zaščito državljanov. Za „pravno“ državo pač ne more biti dileme, kako ravnati, saj gre za načela, postulate, ki že dolgo sodijo v neodtujljivo zakladnico omikanega sveta.

V sedanjih razmerah pač že tolikokrat izkušana, zapostavljena slovenska narodna skupnost na Koroškem upravičeno izgublja zaupanje v osnovno pravičnost pristojnih, zakonitih organov tako imenovanega večinskega naroda in od tod njen sklep, da v nujni narodnostni samoobrambi nastopi pri ustreznih mednarodnih forumih in se med drugim obrne (simbolično povedano) tudi na nekdanjega kandidata za predsednika avstrijske republike in sedanjega glavnega tajnika OZN, ki je že po svoji funkciji prvi poklican, da posreduje povsod tam, kjer so ogrožene in se teptajo temeljne človeške svoboščine.

Še nekaj bistvenega: nacionalistično divjanje skrajnežev na Koroškem pomeni tudi izzivanje matičnega in vseh jugoslovanskih narodov. Naša javnost, ki je kot en mož podprla svoje rojake, pričakuje (zaupajoč v demokratične, zdrave sile sodobne avstrijske družbe), da bo sosednja republika po teh izkušnjah dosledno (po črki in duhu) dejansko izpolnila mednarodno zakonjeto obveznost iz petega odstavka sedmega člena državne pogodbe, ki dobesedno pravi: „Dednost organizacij, ki merijo na to, da odvajajo slovenskemu ali hrvaškemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.“

To za začetek.

Janko Jeri
Sodobnost 11/72, Ljubljana

K. und k. ekskurzija

Na ozemlju, ki ga je nekdaj imela v lasti in pod oblastjo stara avstroogrska monarhija, še do današnjih dni ni izginil iz besedišča tega ali onega naroda pojem, ki ga v najširšem pomenu označujeta dve besedi: avstroogrska miselnost ali s kratkicami: k. und k. način.

Da je bil to način, ki je monarhistični rodbini omogočil prejšnjo stolačja z vso na silo, pedantno in zvijačno vkrčano družino narodov na krovu — o tem govori zgodovina.

Da je ta način v zadnjih desetletjih pred prvo svetovno vojno in v letih med njo čedalje bolj senilno vodenel v žalostno smešno formalnost — o tem so nam pripovedovali naši očetje.

Da ta način na svojem historičnem ozemlju še do današnjih dni ni doživel smešno žalostnega konca, temveč da svojo nevarno pisarniško doslednost in na videz priljudno galantnost preliwa v nove oblike, pa našim mladim rodovom priča ravnanje sedanjih avstrijskih oblastí s slovensko narodnostno manjšino na Koroškem.

Konec meseca — da se pomudimo ob enem takih značilnih zgledov — je prišel avstrijski zvezni kancler dr. Bruno Kreisky na informativno zborovanje socialistične stranke v Celovcu. Prišel je — pač — zato, da bi na kraju dogajanja samem pomirjevalno vplival na dogodke zastran postavljanja dvojezičnih krajevnih napisov na Južnem Koroškem. Izrekel je vrsto predlogov, o katerih bi bilo mogoče še kako resno razmišljati vsakomur, ki (žal, po izkušnjah) dvomi o tem, da bi bili brez kakršnekoli dvoreznosti za tamošnji slovenski življ.

Bil pa je med temi predlogi tudi eden, ki je razmišljujočemu človeku na mah pregnal vsako voljo do resnega presojanja. Bil je namreč tako brutalsko nemogoč in nepričakovan, da je človek na mah postal sam sebi

samo še globoko smešno-žalosten, nič drugega več. Kaj drugega tudi ni mogel postati spričo zgodovinsko znane ali na novo prepoznavnega smešno-žalostnega načina, ki zoper njega odpove vsako resno protisredstvo. Zvezni kancler je v svoji očetovski spravljivosti in široki ljudomilosti, ki mu odganja vsakršno misel na palico v odločni roki, posegel po vse drugačnem vzgojnem prijemu. Predlagal je, ne da bi se mu očitno zdelo smešno — ne na tihem ne na glas, ne njemu samemu ne poslušalcem — naj bi največje heimatdienstovske sroveže — poslali na prevzgojevalno ekskurzijo. In sicer, kot je bilo rečeno, v kako deželo, kjer podobni dvojezični krajevni napisi že obstajajo. Tam naj bi se vrli in zaskrbljeni koroški rodoljubi na svoje oči prepričali, da taki napisi v jeziku manjšine ne morejo ogroziti obstoja večine!

Večje podeželskopoliitične sprenevedavosti si bržkone ne bi mogli izmisliti, če bi hoteli zveznemu kanclerju vrniti parado za parado. Lahko pa razvijamo naprej njegovo lastno in mu predlagamo, da skupinskega heimatdienstovskega izleta ne usmeri predaleč, da država ne bo preveč oškodovana, ko bo delila študijske dnevnice. Poduka željne razbijače slovenskih krajevnih napisov naj usmeri kar v Slovenijo, na Koprsko, kjer so napisi (pa ne le krajevni) in šole in druge institucije italijanske narodnostne manjšine nekaj tako samo po sebi umernega kot morje, ob katerem se (gotovo da ne brez trenj in brez dobre volje, ki jih je razreševala in jih sproti še vedno razrešuje) v zgodovini in sedanjosti srečujeta dva sosednja naroda. Toda izleta naj ne priredi na vrat na nos, temveč v prijetni poletni turistični sezoni. Dotlej bo na Koroškem že spet nekaj zavednih Slovencev manj.

Jože Snoj
Tedenska tribuna, Ljubljana

PROTEST MLADINE SLOVENIJE

Zadnje dogodke na Koroškem je z ogorčenjem obsodilo tudi predsedstvo republiške konference Zveze mladine Slovenije ter sprejelo naslednjo protestno izjavo:

Nasilje, ki tepta osnovne pridobitve civilizirane družbe in smo mu na Koroškem priča že vrsto let, a še posebej v zadnjih tednih, nam vsiljuje prepričanje, da nacistične sile ponovno kujejo načrte, ki so bili grozljivo uresničeni in tudi premagani v polpreteklosti.

Ogorčeni smo, da se v nevtralni Avstriji, katere predstavniku smo zaupali mesto generalnega sekretarja OZN, lahko zgodi in dogaja izkoreninjenje slovenskega življa na Koroškem. Metode, ki so uporabljene, izpričujejo brutalnost tistih, ki to počno. Obenem je vse bolj javna dvoiličnost tistih, ki valijo krivdo na peščico prenapetih in neodgovornih posameznih skrajnežev, ob tem poudarjajo prijateljstvo obeh držav, storijo pa ničesar. Prav ta tolerantnost nas vznemirja, ne da bi še posebej poudarili grobo izigravanje mednarodnih konvencij, ki že stopnjuje našo ogorčenost.

Sosedje, ne moremo mimo tega! Naši odnosi se s tem ne morejo poglobljati. Zahtevamo, da demokratične sile Avstrije preprečite divjanje neodgovornih fašističnih sil in še posebej Heimatdiensta in s tem dokažete svojo demokratičnost in resno zavzemanje za rešitev problemov slovenske manjšine.

Pozivamo vas, ves napredni svet, še posebej napredne mladinske organizacije Avstrije, da krenete v akcijo proti silam, ki ogrožajo našo manjšino in osnovne demokratične svoboščine, sicer boste žrtev teh sil jutri tudi vi!

Na osnovi poziva predsedstva Zveze mladine Jugoslavije se bomo mladi Jugoslavije in Slovenije še odločneje poglobljali v problematiko naše manjšine in izrabili vsako priliko za izraz odločne in nedvoumne podpore našim rojakom na Koroškem, pa tudi drugod.

Predsedstvo republiške konference
Zveze mladine Slovenije

Nočemo konca sveta hočemo le boljši svet

Včeraj sem slišala tvoj glas. Videla te nisem. Bila sem le delček množice 60.000 ljubljancev, ki smo se zbrali 23. oktobra 1972 na zgodovinskem Trgu revolucije, da izrazimo solidarnost s Slovenci onkraj avstrijske meje.

Ko so vključili mikrofone, si se oglašil. Tvoja misel, ki si jo izrekel, je bila približno takale: „Svet je pokvarjen, spremeniti se ga ne da. Z atomsko bombo je mogoče rešiti vse nesporazume, mogoče je likvidirati tudi vprašanje obstoja oz. neobstoja Koroških Slovencev.“

To je bila misel brezumja in ob-

upa, ki je nismo sprejeli. Nismo prišli tja, da bi razmišljali o uničenju. Prav zato se pogovarjam s teboj. Če bi te slišala kje drugje, npr. v kavarni, bi niti z roko ne zamahnila. Besede pač. Toda tvoj krik je bil izziv človeka v stiski.

Prišel si, da se vključiš, pa ne vidiš smisla. Prišel si, da se opredeliš, pa ne verjameš niti samemu sebi. Prišel si, da izkričiš stisko, pa si zbežal, so mi rekli.

Šestdeset tisoč meščanov in vsi drugi Slovenci so pred istim problemom opredelilive. Zaprli so šole, delavnice, tovarne, trgovine in pisarne. Prišli so, da uredijo svojo misel, poglobijo svoje čustvo, se organizirajo za pomoč Koroškim Slovincem.

Morda boš rekel, da je bila to manifestacija brezdelja, komodnost, političen strah. Dejanja hočem, dejanja! te slišim misliti, čeprav te ne poznam.

Rada bi ti izrazila svoje globoko prepričanje, da je politična manifestacija za opredeljevanje o obstoju lastnega rodu — dejanje. Povabili smo drug drugega, tudi tebe in prišli. Lahko bi s teboj vred odšli v gostilne, domov, v park. Pa nismo. Čutili smo se dolžne javno opredeliti. Tvojih besed in njih smisla pa nismo sprejeli. Ne zato, ker nisi bil programiran govornik, ampak zato, ker nočemo konca sveta, hočemo le boljši svet. Nočemo nasilja, ampak svobodo. Tvoj klic sem razumela kot krik po miru. Toda ti si mislil na mir nič, mi pa hočemo ustvarjalni nemir življenja.

Prav zato, ker nočemo nasilja, imamo pravico in dolžnost zahtevati take pogoje življenja za ves naš rod. Dokazati bomo morali vsak posebej visoko kulturo razuma in srca, da bomo z dejanji prepričali in izsilili človeka vredno življenje tudi za Koroške Slovence onstran meje.

Joža Zagorc
revija „M“ Ljubljana

ŠPORTNI VESTNIK

ŠPORT IZ CELOVCA

● Koroški prvoligaški klub Austria Celovec je v soboto gostoval v Gradcu, kjer je igral proti tamkajšnjemu GAK. GAK je premagal celovsko moštvo s skromnim rezultatom 2:1. Po dveh zmagah Austrie je v soboto prišlo do pričakovane streznitve. Kljub izgubi obeh točk pa je celovsko moštvo obdržalo glas dobrega moštva, saj je vodilo ob polčasu za 1:0. Dolgo časa je Austria igrala napadalni nogomet in vse je kazalo na zmago Celovčanov. Do preobrata je prišlo, ko je sodnik prisodil graškemu moštvu enajstmetrovko in kasneje še eno. Po porazu v Gradcu zaseda Austria 13. mesto. V nedeljo bo na sporedu 14. kolo državnega nogometnega prvenstva, v Celovcu pa bo gostoval dunajski tradicionalni klub Vienna. Prvenstvena tekma se bo pričela ob 14. uri.

● 14-kratnega avstrijskega hokejskega prvaka KAC iz Celovca je v torek zvečer čakala morda najtežja naloga vsega prvenstva. V celovski mestni hali je namreč gostoval ATSE iz Gradca, ki vodi v lestvici hokejskega prvenstva.

Tekma med favoritoma za najvišje odličje je bila višek letošnje hokejske sezone, vstopnice pa so bile več dni pred igro razprodane. Za hokejiste KAC je veljalo, da zmanjšajo razliko do graških klubov. Gradčani pa so nasprotno hoteli zvišati število točk in povečati razliko za 5 točk, s tem pa utrditi možnosti na osvojitve hokejskega prvenstva. Obe moštvi sta v torek nastopili s najmočnejšo zasedbo, favorizirani pa so bili gostje, ki so po 8 prvenstvenih kolih oddali šele 2 točki: remizirali so v Gradcu s KAC in v Innsbrucku z IEV.

Tekma se je pričela pred navdušeno kuliso 6000 gledalcev. Izvrsten začetek so imeli hokejisti iz Gradca, ki so v 3. minuti povedli z 1:0. Popolnoma zaslužen zadelek pa ni vplival na Celovčane, nasprotno, bili so nezmožni doseči izenačenje. Ohromelost celovških napadalcev se je izkazala v tem, da niso izigrali niti možnosti za zadetek. Gol, ki je vzbudil goste, jim je dal moči in sledil je napad na napadom na celovski gol. V prvi tretjini so se izkazali atleti iz Gradca tehnično mnogo boljše. Sovjetski hokejist Koslov je s svojimi idejami spravil v zadrego vse celovške reprezentante. V drugi tretjini so se hokejisti KAC navidezno izboljšali, drsalnih in tehničnih hrib pa ni bilo možno spregledati. Ziplakov je sicer dosegel na srečen način izenačenje, slika pa se ni spremenila. Nezmožnost celovških igralcev se je izkazala tudi v tem, da ni bilo možno ukaniti nasprotnika, ko je petkrat po 2 minuti igral z možem manj. Rezultat je ostal 1:1, za KAC bo postalo sčasoma kritično, ATSE pa je utrdil položaj na vrhu lestvice.

● KOŠARKA

V jugoslovanskem košarkarskem prvenstvu so odigrana tri kola. Najrazburljivejša in polno presenečenja je bilo prav tretje kolo. Dve ekipi sta do sedaj nepremagani, Jugoplastika in Crvena zvezda, Olimpija iz Ljubljane pa je prav na domačem igrišču v Tivoliju tokrat prvič oddala obe točki v tekmi proti Partizanu, ki je prvič v zgodovini jugoslovanske košarke dobil obe točki v Ljubljani. Ljubljanski Tivoli je bil v zadnji tekmi prenaplujen, saj so si vsi navijači obetali od igre s Partizanom mnogo več, kakor je bilo v resnici. Olimpija je imela slab dan, Beogradjani pa so vsilili Ljubljančanom tempo in ritem, ki mu domačini niso bili kos. Partizan je tekmo dobil s 96:86 (47:48). V lestvici zaseda Jugoplastika prvo mesto pred Crveno zvezdo in Olimpijo.

● PLANICA
JE DOBILA RESNEGA TEKMECA

Drugo svetovno prvenstvo v smučskih poletih je predvideno v času od 9. do 11. marca 1973 v Oberstdorfu, kjer so na novo zgradili skakalnico velikanka. Prvič po letu 1936 se bodo v Nemčiji srečali najboljši skakalci vsega sveta, da se pomerijo za svetovno prvenstvo.

Po mnenju organizatorjev bo nova Klopferjeva velikanka dopuščala skoke do 170 m, tako da bo v nevarnosti planiški rekord (165 m). Po svojih podatkih nova skakalnica vsekakor presega planiško velikanka. Zaletišče je dolgo 145 m, višinska razlika med zaletiščem in iztekom pa znaša 189 m. Izračunano je nadalje, da bodo skakalci dosegli na odletišču približno hitrost 112 km na uro.

Stari rekord v Oberstdorfu je znašal 150 m (Lars Grini, Norveška), skakalnica pa je imela tudi 10 svetovnih rekordov. Leta 1961 je Jugoslovčan Jože Slibar dosegel do tedaj fantastično daljavo 141 m, leta 1967 pa se je vpisal med rekorde Norvežan Lars Grini z daljavo 150 m.

Sedanji svetovni rekord je Manfred Wolf iz Vzhodne Nemčije, ki je leta 1969 poletel na Planici 165 m daleč. Prvi svetovni prvak v smučskih poletih pa je postal Švicar Walter Steiner na prvem svetovnem prvenstvu te športne discipline v Planici 72.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljena — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 18. 11.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzorik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 14.00 Za prijatelje ljudske glasbe — 15.30 Voščila — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.05 Note in beležke — 20.10 Ziehrerjev koncert — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 19. 11.: 6.10 Igra na orgle — 7.40 Veseli godci — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Radijska pripovedka — 11.10 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.00 iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska komedija — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Mali večerni koncert — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadržaja postaja Dunaj.

Ponedeljek, 20. 11.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Po operetnem svetu — 21.30 iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

Torek, 21. 11.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 11.03 Za ljubitelje ljudske glasbe — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 16.15 Za ženo — 17.10 Ne zaničajte mi mojstrov — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Razgovor preko meje — 21.40 Veselo zaigrano.

Sreda, 22. 11.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 13.30 Zborovska glasba — 15.00 Igra na orgle — 16.15 Za ženo — 17.10 V dunajski kavarni — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 Radijska komedija — 21.30 Zvezde dežele poročajo: "Predarlska".

Četrtek, 23. 11.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo — 17.25 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koroška pratika — 21.00 iz koroškega glasbenega življenja — 22.30 Človek v družbi.

Petek, 24. 11.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba J. Haydna — 10.00 šolska oddaja — 13.30 Veselo zaigrano — 15.00 Zborovska glasba — 17.10 Glasba za konec

tedna — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Robert Stolz dirigira — 19.50 Note in beležke — 20.10 Godalni koncert v Zelenem — 21.30 En Madžar pride redko sam.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 18. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 19. 11.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

Ponedeljek, 20. 11.: 13.45 Informacije — Pesem je tiha moč.

Torek, 21. 11.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — Šport od tu in tam — Za krmilom.

Sreda, 22. 11.: 13.45 Informacije — Razvoj slovenske glasbe (od gotike k renesansi).

Četrtek, 23. 11.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

Petek, 24. 11.: 13.45 Informacije — Po sledih starih šeg in navad.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 18. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Godala v ritmu — 12.10 Z Mozartom v vedrem ritmu — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 17.10 Z ansamblom Hazy Osterwald — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 18.45 Naš gost — 19.15 Z ansamblom Lojzeta Slaka — 20.00 Sobotni večer s Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 19. 11.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.50 Skladbe za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.30 Nedeljska reportaža

S SADNIMI DREVESCI IN GRMIČI

drev es n ice

Marko POLZER

Vazar pri Št. Vidu v Podjuni

SO VSI ZADOVOLJNI!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

AVSTRIJA 1

Sobota, 18. 11.: 16.00 Hišni koncert — 16.25 Za otroke — 18.10 Za družino — 18.25 Otrokom za lahko noč — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja z Ivanom Rebřofom — 21.55 Šport — 22.25 Čas v sliki — 22.30 Veliki slepar, film.

Nedelja, 19. 11.: 16.00 Otroška oddaja — 16.50 Severni jeleni na Kamčatki — 17.00 V deželi slonov — 17.45 Otrokom za lahko noč — 18.20 Prostor za živali — 19.05 Šport — 19.30 Čas v sliki — 22.30 Pater Brown, film.

Ponedeljek, 20. 11.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Oddelek S — 21.10 Mednarodni jahalni turnir — 23.30 Čas v sliki.

Torek, 21. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Nabiralci bombaža — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop prosim — 21.05 Umazani ducat, film — 23.35 Čas v sliki.

Sreda, 22. 11.: 10.00 Neznano sosedstvo — 11.00 Zena s preteklostjo, film — 16.30 Za otroke — 17.35 Lassie — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Obzorja — 21.50 Čas v sliki.

Četrtek, 23. 11.: 10.00 šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Klobučar — 21.35 Čas v sliki — 21.40 Portret Arthura Köstlerja.

Petek, 24. 11.: 10.00 šolska oddaja — 11.00 O nečem drugem — 18.00 Zeleni svet — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Padalski jezdec — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21.20 ORF-razgovori — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Filmska komedija.

AVSTRIJA 2

Sobota, 18. 11.: 16.10 Španski vrt, film — 17.50 Prerezi — 18.55 Glasbene novice — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Dve pismi Pospisilu — 21.45 Telereprize.

Nedelja, 19. 11.: 18.00 Tedenski obzorik — 18.20 Črna na belem — 19.05 Michael Kohlhaas — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Vzgoja — 20.15 Deklica in general — 21.45 Ljubim te; melodije, ki začarajo svet.

Ponedeljek, 20. 11.: 18.30 Kaj bi lahko postal? — 19.00 Zdravstvena oddaja — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 —

TELEVIZIJA

Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Zvezda je ugasnila — 21.10 Montreaux 72 — 21.35 Telereprize.

Torek, 21. 11.: 18.30 Fizika za vse — 19.00 Sledovi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Enaindvajset — 21.30 Telereprize.

Sreda, 22. 11.: 18.30 Francoščina — 19.00 Visokofrekvenčna tehnika — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.15 O nečem drugem, film — 21.35 Telereprize.

Četrtek, 23. 11.: 18.30 Informacija za učitelje — 19.00 Kontakt — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.15 Wheel in the right machine — 20.55 Simon Templar — 21.40 Telereprize.

Petek, 24. 11.: 18.30 Na obisku pri Friedrichu Schreyvogelu — 19.00 Pustolovščina slikarstva — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Zadnji mož, nemški film — 21.45 Telereprize.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 18. 11.: 9.35 šolska oddaja — 15.50 Rokomet — 18.05 Obzorik — 18.20 V deželi klobukov — 18.45 Gospod Piper — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoriistična oddaja — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zakaj bi veselo ne peli — 21.35 Zabavna oddaja —

Pavlihova pratika

JE SPET IZŠLA

PAVLIHOVA PRATIKA za leto 1973 je že izšla. Dobite jo v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, in sicer po izredno nizki ceni: stane samo 10 šilingov!

Tokrat je PAVLIHOVA PRATIKA izšla v povečanem obsegu — 256 strani — in na boljšem papirju. Spei prinaša bogat izbor zanimivih, predvsem pa zabavnih prispevkov, ki bodo skrbeli za razvedrilo, kadar v družini vlada „oblačno vreme“.

Pravočasno si jo oskrbite, da ne boste med tistimi, ki bodo PAVLIHOVO PRATIKO hoteli imeti šele tedaj, ko je ne bo več!

— 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Nedeljsko športno popoldne — 16.00 Popularne operne melodije — 18.00 Letite z namil — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 20. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 9.40 Cicibanov svet — 12.10 W. A. Mozart: Koncert za violino in orkester v D-duru — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Slovenski amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.40 Zvoki in barve orkestra Jerry Wilton — 17.10 Ponedeljkovo glasbena popoldne — 18.15 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe — 19.15 Z ansamblom Karla Kosca — 20.00 Ti in opera — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Od popevke do popevke.

Torek, 21. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Kratke skladbe za violino in klarinet — 12.40 Z domačimi ansambli in pevci — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 15.40 Od melodije do melodije — 16.40 Naš podlistek — 17.10 Popolnoma simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje! — 19.15 Z ansamblom Rudija Bardoferja — 20.00 Pradajalna melodij — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Majhen koncert lahke glasbe — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Glasba Josipa Slavenskaga.

Sreda, 22. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Glasbeni spomini — 12.10 Iz opere „Giocondo“ — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Slovenske narodne v zborovskih priredbah — 14.30 Voščila — 15.40 Odskočna deska — 17.10 Naša glasbena galerija — 18.15 Glasbene vinjete — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Komorna glasbeni studio — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Četrtek, 23. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Mali slovenski pevski sestavi pojo pesmi slovenskih skladateljev — 12.10 Glasba Enriqua Granadosa — 12.40 Igrojo pihalne godbe — 14.10 Mladina poje — 16.40 Naš podlistek — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 19.15 Z ansamblom Jožeta Kampača — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Paleta popev in plesnih ritmov — 23.15 Iz opusa Franja Poulenca.

Petek, 24. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Koncert za mlade poslušalce — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.30 Voščila — 15.40 Majhen recital pianistke Tanje Zrimškove — 17.10 Operni koncert — 17.50 Človek in zdravje — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 S triom Jožeta Burnika — 20.00 Ob 15-letnici delovanja Koroškega akademškega okteta — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

22.00 Medicinski center, film — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila.

Nedelja, 19. 11.: 9.00 Madžarski pregled — 9.40 Po domače — 10.12 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 11.55 Mestece Peyton — 12.45 Kažipot — 17.45 Poročila — 17.50 Bele senice, film — 20.00 Dnevnik — 20.30 Mojstri, humoristična oddaja — 21.15 Stih in pesem — 21.30 športni pregled — 22.00 Poročila.

Ponedeljek, 20. 11.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Gori, dol, naokoli — 18.30 Kremenčkovi — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mala antologija jugoslovanske TV drame — 21.35 Kulturne diagonale — 22.15 Poročila.

Torek, 21. 11.: 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.50 Mala lupinica — 8.10 Risanka — 18.20 Obzorik — 18.35 Nastopa Irene Sheer — 19.05 Mozaik — 19.10 Regionalna arhitektura — 19.30 Dosežki medicine — 20.00 Dnevnik — 20.35 Objemi in poljubi, film — 22.05 Likovni nokturno — 22.20 Poročila.

Sreda, 22. 11.: 8.20 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Vitez Vihar — 18.15 Risanka — 18.35 Po domače — 19.00 Mozaik — 19.05 Od filma do filma — 19.25 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Milin na reki Floss — 21.25 Po sledih napredka — 22.15 Poročila — 22.20 Hokej Jugoslavija: Zahodna Nemčija.

Četrtek, 23. 11.: 9.35 šolska oddaja — 15.30 Osnove splošne izobrazbe — 16.00 Rokomet Jugoslavija: Vzhodna Nemčija — 17.15 Vsi vemo vse — 18.15 Obzorik — 18.30 Vsi viki sveta — 18.55 Mozaik — 19.00 Mestece Peyton — 20.00 Dnevnik — 20.35 Četrtekovi razgledi — 21.25 A. P. Čehov: Snubač — 21.55 Joan von Zarissa, baletna oddaja — 22.35 Poročila.

Petek, 24. 11.: 9.30 šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 G. Jakopič: Ajataj — 18.05 Risanka — 18.15 Obzorik — 18.30 Psihofizična rekreacija — 18.40 Ekonomsko izrazoslovje — 18.45 Glasba za oči — 19.05 Mozaik — 19.10 Profesor Baltazar — 19.20 Bilečanka — 20.00 Dnevnik — 20.25 Reportaža — 20.40 Vsi kraljevi ljudje, film — 22.10 Sedem morij — 23.00 Poročila.